

Kuwene ku Yahaya

Ukukpa u kadyanshi

Yahaya kasuki da u korongi tagarada u na vi. U dana ta ili i'ya u wenei a kuwene a kaci ka afofi a Kashila n ili i'ya ya tuwa ya gitā a makorishi ma likimba.

Akani yi a'ā ta n abon a tatsu. A dana ta ucira u ityoni i cingi u da pini a uyan manyan a likimba, kpam u kana ta Atoni a pana ikyamba hal a kuwa. A dansa ta kpam ukuna u Maku ma Kondom ma Kashila, aya Yesu. Wa lya ta kaci ka ama a cingi n ucira le gba. A makorishi, Kashila ka ta n katsupi ka shinga ka wa naka aza da a lya kelime n uwushuku n Kawauwi. Akani a da a'ari a makukpi dem a da, Kashila ka ta uwulukpi kpam uza u ulya kaci u da wari.

Tagarada u na vi kuwene ka vuma bawu wa wene ka. Yahaya yanka ta idani i vuma manyan tsara u ratsanaka ili i'ya i'ari a zuba. Ire i'ya pini ushani i ureve ili i'ya i'ari a tagarada u na vi, shegai akani a pige yi a'ari upuwin wa kpam a ka savada a da wa. Akani yi a da na: Yesu Kawauwi u lya ta kaci ka ityoni i cingi gba a asu kau-kau. Kain ka ta a utuwa ka a ka vutala Kanangasi n ityoni i cingi a kushiva ku akina, kpam zuba u savu n likimba u savu a ka tuwa ta a asu u aza da a tonoi Yesu a rongo ka6olo n eyi na ndishi n shinga n maci.

Ili i'ya i'ari a tagarada u na vi

Kadyanshi ka ili i'ya ya tuwā ka Yahaya (1:1-8)
 Kuwene ku Asheku a uma (1:9-20)
 Ikanikorongi ubana a A'uwa a Atoni a shindere
 (2:1-3:22)
 Kuwene ku ulya kayala a zuba (4:1-11)
 Maku ma tagarāda n cirakpa tsu shindere (5:1-
 6:17)
 Ulya kayala a kapala ka karatsu ka tsugono tsu
 Kashilā (7:1-17)
 Avana a shindere (8:1-11:19)
 Ubungu n adin a re (12:1-13:18)
 Kuwene a kaci ka afada a Kashilā n ukirana u ne
 (14:1-15:8)
 Abelu a shindere a upan u Kashilā (16:1-21)
 A lya tā kaci ka atokulalu a Kashilā (17:1-20:10)
 Afada a makorishi (20:11-15)
 Zuba u savu n likimba u savu (21:1-8)
 Urishelima u savu (21:9-22:5)
 Ugono u Kawauwi (22:6-21)

Ukukpa u kadyanshi

¹ Ili i'ya Kashilā ka wenikei Yesu Kirisiti Kawauwi i'ya na, tsarā Yesu tonuko agbashi a ne ili i'ya Kashilā ka zuwa i gitā gogo. Aku Yesu suki katsumate ka zuba ka ne ka wenike kagbashi ka ne Yahaya.

² Yahaya vi kpm u dansai gbā ili i'ya u wenei a ukuna u kadyanshi ka Kashilā, n ili i'ya kpm Yesu Kawauwi u danai n i'ya u yain.

³ Kashilā ka zuwuka tā uza da baci dem u yankai aza roku kaneshi u idani i akani a na yi unā u shinga; wata, akani a ili i'ya ya gitasa gogo-na n i'ya ya tuwā ya gitā a kapala. Wa zuwuka tā dem

uza da u panai a da kpam u nakai a da karinga. Kpaci a'ayin a yan de evu a da gba ili i na yi ya gita.

Idyani ubana a a'uwa a Atoni a shindere

⁴Ukanikorongi u da Yahaya korongi ubana a asu u a'uwa a Atoni a shindere a da a'ari a Asiya.*

N yan ta kvasu tsara Kashila ka wenike da ukuna u shinga u ne na ndishi n shinga. Kashila uza da wari pini caupa, aya dem wari gogo-na, kpam aya wa tuwa. Kpam dem a'ulu a shindere a Kashila a da a'ari a kapala ka karatsu ka tsugono tsu ne a ka yanka da ta dem nala.

⁵Nala dem Yesu Kawauwi, uza da u tsu dansa ukuna u mayun a ukuna u maci u Kashila. Aya uza u kagita a asuvu a aza da a 'yangai a ukpa. Aya uza da wa lya tsugono tsu ngono n likimba.

Aya uza da wa ciga tsu, uza da u zuwa tsu tsu lai a ucira u unyushi u cingi u tsunu an u wotsongi mpasa kpam u kuwai adama a tsunu.

⁶Adama a nala, tsu woko de kagali ka ne; wata, adarakpi aza da a ka gbashika Kashila Tata u ne. Asaka Yesu Kawauwi u tsara tsupige n ucira hal ubana bawu utyoku! Ami.

⁷Webelej, aya la wa tuwa a asuvu a alishi! Ya dem wa wene yi ta, hal n aza da dem a zuwai a sapa yi n kasovu. Aletsu a likimba gba a ka sa ta cika n unamgbukatsuma adama a ne. Eye, nala wa gita! Ami.

* **1:4** Asiya uyamba u da a Roma u da gogo-na a ka isa Turukiya.

⁸ Magono ma Zuba Kashila u dana ta, “Mpa Alfa† mpa dem Omega.†† Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Mpa mari gogo-na, mpa uza da wari pini caupa, mpa kpam ma tuwa. Mpa Uza u Ucira Gba.”

Kuwene ku Yahaya a kaci ka Kawauwi

⁹ Mpa Yahaya, mpa dem Katoni ka a asuvu a Kawauwi tyoku u de, a yan mu ta dem mavura tyoku da a yanka da. Mpa dem uza u te u da a asuvu a tsugono tsu Kashila tyoku u de, kpam u kana ta n kawunku upana u ikyamba u va tyoku da dem i kawunki. A banka mu ta a Patumo uyamba u mere u mini, a asaka mu de adama a da n yain ku6ari ku kadyanshi ka tsugono tsu Kashila, n ukuna u mayun u da Yesu Kawauwi wenikei.

¹⁰ Kain ka Asheku, Kulu Keri ku Kashila ku tonoi na mpa, aku n panai kalagatsu ka ucira a kucina ku va yavu mawura ma kavana.

¹¹ Kalagatsu ki ka danai, “Korongu ili i'ya va wene vi a asuvu a tagarada aku vu suku u da a a'uwa a Atoni a da a'ari a ilyuci i shindere i na yi: Afisu, n Simirana, n Birigama, n Tayatira, n Saridisa, n Filadalifiya, n Lawudukiya.”

¹² An n kpatalai tsara n wene uza da wa dansa na mpa, aku n wenei ashampatsu a ncikalum a shindere a da a yain n zinariya. ¹³ A mere ma ashampatsu a ncikalum mi, uza roku u da pini uza da u rotsoi Maku ma Vuma u'uki n matogo ma bululu ma ma rawai a makoto ma kune. Wa ta

† **1:8** Alfa n Omega alyani idyani i kagita n i makorishi a asuvu a idyani i Tsiheline. Dana da u danai wa ta pini kahu a yain ko ndya wa, kpam wa yan ta pini hal ubana bawu utyoku.

dem n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne.

¹⁴ Kenji ka ne kpam pun yavu tsugbere, a'eshi a ne yavu kapeli ka akina.

¹⁵ Adeshikpetsu a ne kpam a ka laɗa yavu urim u shili u ɗa a gboroi sarara. Mawura ma kalagatsu ma ne yavu mawura ma mini ma pige ma ma rukpusa.

¹⁶ U ɓanai atala a shindere a kukere ku ulyaki ku ne, n burundu u kulya u ɗa wari n unu u kulya u re wari uwuta a unu u ne. Upetiwa'eshi u ne kpam wa laɗa yavu kaara a kaci.

¹⁷ An n wene yi, aku n rukpai a kapala ka ne yavu kuwa ɗa n kuwai. U taɗanku mu kukere ku ulyaki ku ne, u danai, “Kotsu vu pana uwonvo wa. Mpa Kagita mpa dem Makorishi.

¹⁸ Mpa uza ɗa u tsu naka uma. Mari n kuwa ta, shegai gogo-na ma ta n uma hal ubana bawu utyoku. Ma ta na nkukpunku n ɗa n naka mu ucira u ukuppa ko kpam n gbagirya asu u ɗa akushe a'ari, aku n gonuko le n uma.

¹⁹ “Korongu gba ili i'ya vari a uwenishe gogo-na vi a tagarada, n ili i'ya kpam ya tuwa ya gita ubana a kapala.

²⁰ Kalen ka kari pini usokongi ka atala a shindere a ɗa vu wenei a kukere ku ulyaki ku va, n ka ashampatsu a ncikaluu a zinariya a shindere yi ka na: Ashampatsu a ncikaluu yi a ɗa a'uwa a Atoni a shindere. Atala a shindere kpam a ɗa atsumate a zuba a ɗa a ka wundya a'uwa a Atoni a shindere yi.

2

Akani ubana a Afisu

¹ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka k̄ari a ilyuci i Afisu. Mpa uza ḁa ma ḁana atala a shindere a kukere ku ulyaki ku va ma wala a asu u ḁa ashampatsu a ncikalu a shindere a zinariya a'ari vi, mpa ma suku akani a na yi ubana ara vunu:

² N reve ta gba ili i'ya va yan. N wene ta manyan ma vunu n akawunki n ahankuri a vunu. N revei vu 'yuwan ta ama a cingi. Vu kondoi kpam aza ḁa a danai ele asuki a ḁa, kpam a ḁa tani wa, vu cinai aza a kaḁan a ḁa.

³ Vu kawunku ta upana u ikyamba adama a va, kpam katakasuvu ka vunu ka ta pini n ucira tyoku ḁa vari mu utono.

⁴ “Shegai u kana ta n barana vu a ukuna u roku. Vu buwa kpam n uciga tyoku ḁa vari va yan a'ayin a ḁa vu gitai vu wushuki na mpa wa.

⁵ Kotsu vu asansa n tyoku ḁa vu rukpai a asuvu a unyushi u cingi wa! U kana ta vu asaka uyansa unyushi u cingi, vu rongo uma tyoku ḁa vari vu yain a'ayin a ḁa vu gitai vu wushuki na mpa. Vu lya baci kapala n uyansa unyushi u cingi, ma tuwa ta n yan vu mavura a asu u ḁa ma takpa kashampatsu ka macikalu ki a asu u ḁa k̄ari vi.

⁶ Shegai ili i shinga i'ya va yan i'ya na: Vu kovo ta ili i'ya atoni a aza a Nikala* a ka yansa, tyoku ḁa dem mpa n kovoi ili i'ya a ka yansa.

* **2:6** Atoni a Nikala awenishiki a kaḁan a ḁa, aza ḁa a ka ciga ama a rongo a ulyaska ameli kayala kpam a yansa tsishankala.

⁷ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Ma asaka ta aza da a lyai kaci a lyai madanga ma ma naka uma ma mari a asu u uwunvugusa a zuba.”†

Akani ubana a Simirana

⁸ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Simirana. Uza da wari a Kagita n Makorishi, kpam wari u kuwai shegai gogo-na u 'yanga de, aya wa suku akani a na yi:

⁹ N reve ta upana u ikyamba n unambi u vunu, shegai va ta n utsari! N reve ta kadyanshi ka cingi ka ama a dansai a kaci ka vunu. A da ele ama a Kashila a da, shegai nala a'ari wa. Ele aza a Kanangasi† a da a'ari.

¹⁰ Kotsu vu pana uwonvo wa, vu ciba baci n icun i upana u ikyamba u da va tuwa va so. N tonuko vu, Kalapansi ka zuwa ta a zuwa a aza roku a de a kuwa ku a'ali tsara a kondo da, kpam ya pana ta ikyamba hal a'ayin kupa. Lya kapala n utono karara, ko u kana baci a wuna vu, ma naka vu ta funi u uma u da bawu wari n utyoku u woko vu katsupi ka ulya kaci.

¹¹ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da baci a lyai kaci ka ucira u cingi, a ka doku a kuwa kpam ire wa.”

Akani ubana a Birigama

¹² Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku

† **2:9** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

Atoni ka kari a ilyuci i Birigama.‡ Uza da wari n burundu u kulya u da wari n una u kulya u re, aya wa suku akani a na yi:

13 N reve ta va ta ndishi a ilyuci i'ya Kanangasi ka lya tsugono. Avu Katoni ka va ka ka maci, kpam vu asaka mu utono wa. Vu wushuku ta tun a'ayin a da a zuwai Antiba kuwa*̄*i pini a ilyuci i de, asu u da Kanangasi ka lya tsugono. U wenishike ta ama maco a asu u kadyanshi ka ne n manyan ma ne, an eyi Katoni ka va ka.

14 “Shegai u kana ta n barana vu a ukuna u na. Ama roku a asuvu a ka*̄*bolo ka vunu a ka tono ta uwenishike u Bala'am, uza da u wenikei Balaku tyoku da wa zuwa aza a Isara'ila a yain unyushi. Balaku zuwa le ta a takumai inyama i'ya a yankai ameli a le u*da*ra*̄*kpa. U zuwa le ta dem a yain unyushi u tsishankala. ◇

15 Aza roku a de a ka tono ta uwenishike u aza a Nikala, adama a nala a yan ta unyushi u cingi tyoku da aza a Isara'ila a yain.

16 Gogo-na kpatala a unyushi u vunu! Vu yan baci nala wa, ma tuwa ta ara vunu gogo n shila*̄*ka*̄*na n ama a nala yi n burundu u da wa wuta a una u va vi.

17 “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni! Aza da a lyai kaci, ma naka le ta a asuvu a mana da a'ari a sokongi. Ma naka ta ya dem katali ka pun ka a

‡ **2:12** A ilyuci i Birigama, a'uwa a ameli a da pini a asu u da ama a tsu lyasaka magono ma Roma kayala yavu Kashila ka. Asu*da*ra*̄*kpa u da pini evu u da a tsu lyaka kameli ka Zeyu kayala. Birigama da kami ka asu u da tsugono tsu Kanangasi tsari ka likimba. ◇ **2:14** Mkc. 25:1.

korongi pini kala ka savu. Uza da u wushai katali ka nala aya koshi wa reve kala ka nala ki.”§

Akani ubana a Tayatira

¹⁸ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Tayatira. Maku ma Kashila,† uza da a'eshi a ne a'ari yavu kapeli ka akina, kpm adeshikpetsu a ne a'ari yavu urim u shili u da a gboroi, aya wa suku akani a na yi ubana ara vunu:

¹⁹ N reve ta gba ili i'ya va yansa. N reve ta ya cigamgbana ta, kpm eda Atoni a va da mayun. N reve ta kpm tyoku da i tsu banga atoku, n reve ta kpm vu kawunki n ahankuri. N reve ta gogo-na ya yan ta ili i'ya i lai a'ayin a da i gitai i wokoi Atoni a va.

²⁰ Shegai u kana ta n barana vu a ukuna u roku. Avu vu kangu Jezebe uka u nala vi wa, uza da u yain kaan an u danai eyi matsumate ma Kashila ma. An wa wenishike, u puwunsa ta agbashi a va tsara a yain unyushi u tsishankala a lyai kpm ilikulya i'ya a darankpai ameli.

²¹ N naka yi ta kabala tsara u kpatala u asaka unyushi u cingi u ne, shegai u 'yuwan ta u asaka tsishankala tsu ne.

²² Adama a nala ma zuwa yi ta u yain mabala. Ma zuwa ta aza da a yain tsugbani n eyi dem a pana ikyamba cika. Ma yan ta nala gogo-na a 'yuwan baci u'asaka tsicingi tsu le tsa a ka yansa.

§ 2:17 Aza a Yahuda a wushuku ta Irimiya matsumate u sokongi magbodo ma mana a Akpati u Kazuwamgbani. A'ayin a makorishi, a ka wene ta ma aku a lyatangu ama n u da.

²³ Ma wuna ƙa aza ɗa a wokoi mmuku n ne. Aku a'uwa a Atoni gba a reve an n revei uyawunsa u le kpam n ili i'ya a ka ciga. Ma yan ƙa ya dem mavura tyoku ɗa unyushi u ne wari.

²⁴ Aza roku a asuvu a ɗe aza a Tayatira a tono uwenishike u ne wa. I rotsongusu ili i'ya aza ɗa a wokoi mmuku n ne mi a isaɗi “ili i usokongi i pige i Kanangasi”* wa. Ma tonuko ɗa i yain ili i roku kpam wa,

²⁵ shegai i lyai kapala n i toni mu mayun mayun hal n tuwa.

²⁶⁻²⁸ “Ma asaka ƙa aza ɗa a lyai kaci ki a tsara ucira ucun u te u ulya tsugono tsa Tata u va u naka mu. Ma yan ƙa nala a asu u aza ɗa a ka lyai kapala n uyansa ili i'ya n tonuko le a yansa, hal ubana makorishi ma likimba. Ma asaka le ƙa a tsara ucira u ulya tsugono tsa aletsu gba. A ka lyai baci tsugono tsu nala tsi, a ka shamgba ƙa n ucira, kpam a ka gbashangu le ƙa tyoku ɗa ama a tsu tashasa mgbodo n cin. Ma naka le ƙa dem katala ka ka tsu wantukpa n kpasani ku de ka woko iryoci i ulya u kaci u le.†

²⁹ Uza ɗa baci wari n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

3

Akani ubana a Saridisa

* **2:24** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

† **2:26-28** Katala: An u wokoi a'ayin a nala yi ama a wushuki an atala a ka yanka le ili i roku a uma u le, a naka uza ucira a kaci ka katala ka ka lakai ucira gba u woko ƙa yavu ucira u kuyante u Kawauwi, u ɗa a ka pece n eyi.

¹ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka k̄ari a ilyuci i Saridisa. Uza ḁa wa lya tsugono tsu a'ulu a shindere a Kashila, kpam wa ḁana atala a shindere, aya uza ḁa wa suku akani a na yi: N reve ta ili i'ya va yansa. Ama a dana ta va ta n uma, shegai avu kakushe ka.

² 'Yanga! Kenu ḁa ucira u vunu u wokoi, kpam u yan ḁe evu n ukotso. Adama a nala, gbatangu ili i'ya i buwa vu vi. N wene ta ili i'ya vari uyan i cina i'ya Kashila ka va ka ciga vu vu yain wa.

³ Kotsu vu asansa n ili i'ya vu wushai n i'ya vu panai wa. Tono i'ya, kpam vu kpatala vu asaka unyushi u cingi u vunu. Vu 'yanga baci wa, ma tuwa vu ta a'ayin a ḁa bawu vu zuwai ma tuwa, tyoku ḁa kaboki ka tsu tuwa.

⁴ Aza roku a ḁe a asuvu a Saridisa a nangasa aminya a le n ashinda a unyushi u cingi wa. Ama a nala a ka uka ta aminya a pun aku a wala kabolo na mpa, adama a ḁa a r̄atsa ta a yain nala.

⁵ Uza ḁa baci u fudai u lyai kaci ka ucira u tsicingi, wa uka ta aminya a pun tyoku u ama a nala yi. Ma cimbusa kala ka ne a asuvu a Tagarada u Aza a Uma wa. A'ayin a ḁa baci mari kushani a kapala ka Tata u va n atsumate a zuba a ḁa a ka gbashika yi, ma dana ta bawu malala n reve ta vuma u na vi.

⁶ “Uza ḁa baci vari n atsuva a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Filadalifiya

⁷ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka k̄ari a ilyuci i Filadalifiya. Uza ḁa vari

uwulukpi n mayun wā tā ukani n makukpunku ma Dawuda.* U giduwā baci utsutsu, uza wā la wa fuda wa gbagirya u da wa. Kpam u gbagirya baci utsutsu, uza wā la wa fuda wa giduwā u da wa. Aya uza da wa suku akani a na yi:

⁸ N reve tā ili i'ya va yansa. N reve tā ama a bidya vu vu woko uzapige wa. Vu tonu tā uwenishike u vā, kpam kain kā la ka vu danai, “N kpaḍa ureve Yesu wa.” N giduwā tā utsutsu a kapala ka vunu u da bawu uza wa fuda wa gbagirya.

⁹ Gogo-na va wene tā ili i'ya ma yan n ama da a'ari aza a Kanangasi.† A dana tā ele ama a Kashila a da, shegai ele aza a kaḅan a da. Ma zuwa le tā a tuwā a kudangu a kapala ka vunu. Nala wa wenike le tā an ma ciga vu cika.

¹⁰ Vu kawunku tā tyoku da n tonuko vu vu yain. Adama a nala, ma kangu vu tā a'ayin a da baci ma tuko ama a likimba ukondo u pige.

¹¹ Mā tā utuwā gogo. Lya kelime n ugbama a asuvu a upityanangu u vunu, kotsu uza roku u wusa vu funi u da va wusha an vu lyai kaci wa.

¹² Ma zuwa tā vuma da u lyai kaci ka ucira u cingi u nala vi, u woko kadawatsu ka roku ka ka ḅanga Kuwa ku Kashila ku Kashila ka vā. Vuma u nala vi wa rongo tā pini maco. Ma korongu tā kpam a'ala a re a ikyamba i ne: kala ka Kashila ka vā, n kala ka Urishelima u Savu, u da wari ilyuci i savu i Kashila ka vā, u da wa cipa a asu u Kashila a zuba. Ma koronku yi tā kpam kala ka savu ka vā.

¹³ “Uza da baci wari n atsuvu a upana, u pana ili

* **3:7** Makukpunku ma Dawuda ma wenike tā an wari n ucira u da wa lya tsugono. † **3:9** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

Akani ubana a Lawudukiya

¹⁴ Aku u tonuko mu, “Korongu ukanikorongi u na ubana a asu u katsumate ka zuba ka kuwa ku Atoni ka kari a ilyuci i Lawudukiya. Aya Nala Wari, eyi dem uza da u wenei ukuna vi da, kpm uza u maci uza da u tsu dansa ukuna u mayun kain dem. Ara ne da Kashila ka yain ili gba. Aya uza da wa suku akani a na yi:

¹⁵ N reve ta ili i'ya va yansa. Kpm va yuwu ko shen‡ wa. Wari wa la ta tsulobo vari baci ili i te a asuyu a le.

¹⁶ An u wokoi avu mere-mere ma vari, avu uza u yuwu u da ko uza u shen wa, ma 'yuwan vu ta.

¹⁷ Vu dana ta, 'Mpa uza u utsari u da, kpm n cirangusuku ta kaci ka va udukuyan. Ma ciga kpm ili i roku wa, ko kenu.' Shegai vu reve tyoku da vari mayun wa: Avu ili i uwono i'ya kpm ili i iyali, uza da u tsu ciga ili dem. Avu karumba ka kpm kataba ka vari.

¹⁸ Adama a nala, ma naka vu ta adooki vu tsila zinariya u da ma denge. Zinariya da a darakpai kpm a wulukpei u da na. Tsila u da kotsu vu yain utsari. Vu tsila kpm aminya a pun a da ma denge vu ukunka kaci ka vunu, tsara vu asaka upana uwono an vari kataba. U gan ta dem vu tsila aguma a a'eshi a da ma denge tsara vu gbara a a'eshi a vunu, kotsu vu fuda vu wene.

¹⁹ “Aza da ma ciga alya ma bara kpm ma yan mavura. Matsa vu asaka unyushi u cingi u vunu.

‡ **3:15** Pini na, “Shen” kalen ka ne ka unaka kaci a asu u manyan ma Kashila, “Yuwu” kpm ukpada u unaka kaci a asu u manyan ma Kashila.

²⁰ Panai! Mā tā kushani a utsutsu mārī u'isā, “Azakuwa!” Uza dā baci u panāka mu, aku u tonuko mu n uwa, ma uwa tā, aku n lyai ilikulya kaḅolo n eyi.

²¹ “Aza dā a lyai kaci, a ka dusuku tā nā mpa a karatsu ka tsugono tsu vā, tyoku dā mpa dem n lyai kaci n dusuki n Tata u vā a karatsu ka tsugono tsu ne.

²² “Uza dā baci wārī n atsuvu a upana, u pana ili i'ya Kulu Keri ku tonukoi a'uwa a Atoni!”

4

Yahaya wenei zuba

¹ An n kotsoi uwenishe u ili i nala yi gbā, aku n lyai kapala n uwene kuwene. N wenei utsutsu ukukpi ubana a zuba. Aku uza dā wārī n kalagātsu tyoku u kavana vi u yain kadyanshi nā mpa u danai, “Yuwa utuwa pini na ma wenike vu tā ili i'ya ya gitā bamu n i nala yi.”

² Kute-kute Kulu Keri ku Kashilā ku tonoi nā mpa, aku pini a zuba vi n wenei karatsu ka tsugono n uza roku pini ndishi.

³ Uza dā u dusuki pini vi, wa wakanāsa san n mini ma avuku tyoku u atali a tsulobo. Kasomini ka pini ka laḁa cika ukyawin n karatsu ka tsugono tsi.

⁴ Aratsu a tsugono kamanga n a nishi a kyawain karatsu ka tsugono tsi. Nkoshi kamanga n ama a nishi a dā a'ārī pini a zuba u le. A ukusa tā aminya a pun n ifuni i zinariya a a'aci a le.

⁵ Ili i na yi i'ya i'ārī uwutusa a karatsu ka pige ki: ulada, n mawurā ma pige, n makpankashilā.

Avasu a shindere yi a da a'ulu a shindere a Kashila a nala yi a'ari a utasa a kapala ka karatsu ki.

⁶ Nala kpm dem a asu u da a kirai a kapala ka karatsu ka tsugono tsi u rotso ta kushiva ka kari pun cika ka lafa yavu madubu ma ma wundyamgbanaka.

Ili i uma i nishi i'ya i kyawain karatsu ki, kabon dem i te. Ili i nala yi i'a ta n a'eshi kapala n kucina.

⁷ I kagita i'a ta n kaci tyoku u gabako. I ire kpm kaci ka ne tyoku u kagono ka kanaka. I tatsu i'a ta n upetiwa'eshi tyoku u vuma. I nishi yi kpm i rotso ta kajambu ka ka imkpusa.

⁸ Ili i uma i nishi yi, ya dem wa ta n ashan a teli, ikyamba i le kpm i'a ta upali n a'eshi, hal n kere ka ashan ki dem. Kaara n kayin a tsu asaka ushipa wa:

“Magono ma Zuba uza u uwulukpi u da. Uza u uwulukpi u da. Uza u uwulukpi u da.

Aya Kashila Uza u Ucira Gba.

Aya uza da wari caupa, aya dem wari gogo-na, kpm aya wa tuwa.”

⁹ Ili i uma i nala yi i lyai kapala n i cikpali uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki. I naka yi kpm tsupige n ucikpa. Aya uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku.

¹⁰ Nkoshi kamanga n ama a nishi n nala mi dem n kudangi a kapala ka uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki. Tyoku da a'ari pini ulyaka uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku kayala, aku a zuwusai ifuni i le a kapala ka karatsu ka tsugono ki a danai,

¹¹ “Magono ma Zuba n Kashila ka tsunu, u lobono ta vu wushi icikpali,

tsupige, n ucira kpaci aḁa vu gain i'ya.
 Aḁa vu yain ili gba,
 vu yain i'ya tyoku ḁa i'ari
 adama a ḁa nala va ciga i'ya.”

5

Maku ma Kondom ma kukpaḁi tagarḁa

¹ Ili i roku i'ya kpam n wenei a kuwene ku va i'ya, vuma ḁa wari ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki wa baḁa tagarḁa u ḁa wari waraka u bululu n ikorongi* a apashi a re gba. Kashila ka katala ta u ḁa kpam u padarai u ḁa mai n cirakpa† tsu shindere n ili i uzuwa iryoci.†

² Aku n wenei kpam katsumate ka zuba ka ucira, kari kadyanshi n kalagatsu ka ucira, ka danai: “Ya ratsai u fukpa cirakpa tsi aku u barakpa tagarḁa vi?”

³ Shegai uza wa la a zuba ko a likimba ko kpam a kere ka iyamba uza ḁa u ratsai u kukpa tagarḁa vi u yain u ḁa kaneshi wa.

⁴ Aku n rongoi a kushen cika, kpaci ko uza wa la u rawai u kukpa u ḁa u yain kaneshi wa.

⁵ Aku uza u te a asuvu a nkoshi mi u tonuko mu, “Pada kushen ki! Wene na, uza roku u ḁa pini uza ḁa u lyai kaci. Aya a tsu isa Gabako, magono ma, uza ḁa u wutai a asuvu a kaletsu ka Yahuza. Aya

* **5:1** Tagarḁa u ḁa wari waraka u bululu: A'ayin a nala a tsu yan ta itagarḁa i le a waraka u te u bululu, aku a katala u ḁa a mmuku ma alangu. † **5:1** A'ayin a nala yi, a tsu kimba ta ukanikorongi n cirakpa aku a zuwa iryoci a kucina i'ya ya wenike uza u ili. A kukpa baci u ḁa she cirakpa tsi tsu fukpa kpam ko uza wa fuda kpam wa kimba u ḁa tyoku ḁa wari caupa wa. Uza ḁa uza u ili u dangasai aya koshi wari n ucira u ḁa wa fukpa iryoci yi.

matsukaya ma pige ma Dawuda Magono. Aya uza ḏa wa fudā wa fukpa cirakpa tsu shindere tsu nala tsi, aku u barakpa tagarada vi.

⁶ Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki. Ili i uma i nishi i nala yi na nkoshi mi n kyawan yi. Ikyamba i ne i'a ta yavu ama a'ari a wuna yi a yankai udarakpa. Wa ta n avana a shindere n a'eshi a shindere, a ḏa a'ulu a shindere a Kashila a nala yi a ḏa Kashila ka suki ubana a abon a likimba gba.

⁷ Maku ma Kondom mi ma banai ma bidyai tagarada u ḏa uza ḏa wari ndishi a karatsu ka tsugono wa banā a kukere ku ulyaki ku ne ki.

⁸ An wari pini uyan nala, aku ili i uma i nishi na nkoshi kamanga n ama a nishi yi a kudangi a kapala ka ne. Ya dem wa banā molo n kabelu ka zinariya. Kabelu ki ka ta ushadangi n ili i magulani i'ya i'ari kushani ka kvasu ka ama aza ḏa a ka gbashika Kashila.

⁹ Aku a shipai ushipa u savu u na:

“Vu ratsa ta vu bidya tagarada vi

vu fukpa cirakpa tsi vu barakpa u ḏa.

Ili i'ya i zuwai i'ya, ama a'ari a wuna vu ta,

kpm mpasa n vunu n wokoi katsupi

an vu wutukpai ama a agali kau-kau, n aletsu, n
ama, n iyamba,

kpm gogo-na ama a Kashila a ḏa a'ari.

¹⁰ Vu zuwa le a woko kagali ka ne; wata,

adarakpi aza ḏa a ka gbashika Kashila.

Kpm a ka lya ta tsugono tsu likimba.”

¹¹ Aku n doki n webelei, n panai atsumate a zuba a ka shipa. Kakumā ka le ka kari ukece wa.‡ A kyawain karatsu ka tsugono ki n ili i uma i nishi na nkoshi mi.

¹² Aku a shipai n alagatsu a ucira:
 “Tsa cikpala ta Maku ma Kondom
 ma a'ari a wunai vi,
 adama a ucira u pige,
 n utsari, n kakiri n ucira u ne.
 Wa wusha ta karinga n tsupige,
 n icikpali cika!”

¹³ Aku n panai gba ili i uma ya shipa; wata, gba i'ya i'ari a zuba, n likimba, n i'ya i'ari a kere ka likimba, n asuvu a kushiva. Ushipa u le vi u da na:
 “Uza da wari a karatsu ka tsugono
 kabolo n Maku ma Kondom mi
 wa ta n karinga ka pige
 n icikpali, n tsupige, n ucira
 hal ubana bawu utyoku.”

¹⁴ Aku ili i uma i nishi yi a wushuki, “Nala wari!”
 Nkoshi mi kpm n kudangi n lyaka yi kayala.

6

Maku ma Kondom ma fukpai cirakpa

¹ Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu kagitā a asuvu a tsu shindere, pini nala, n panai ili i uma i te a asuvu a i nishi yi i yain kadyanshi n kalagatsu ka makpankashila, u danai, “Tuwa!”

² An n webelei, aku n wenei kadoki ka eri. Uza da kpm u yuwa i ka vi wa banā utaun, aku u wushai

‡ 5:11 Kakumā ka atsumate a zuba yi ka rawa ta azu azu hal ubana a asu azu azu kupa bawu utyoku.

funi. Wa wala ili i ne yavu uza ɗa u lyai kaci ka kuvon ushani, kpam wa doku wa lya.

³ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpaɪ cirakpa tsu ire, pini nala, n panai ili i uma i ire i danai, “Tuwa!”

⁴ Aku kadoki ka roku ka shili yavu akina ka wutaɪ. Uza ɗa u yuwaɪ ka vi u wusha ta ucira u ɗa wa zuwa ama a likimba a shilakana utyoku u le, tsara a wunamgbana a asu u kuvon. Uza ɗa wa walaka ka vi u wusha ta burundu u pige.

⁵ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpaɪ cirakpa tsu tatsu. N panai ili i uma i tatsu yi i danai, “Tuwa!” An n webelei, aku n wenei kadoki ka lima. Uza ɗa kpam u yuwaɪ ka vi wa ɓana ili i ukondugo araji a kukere ku ne. ⁶ Aku n panai ili i roku i'ya kalagatsu ka ne ka wutusa a mere ma ili i uma inishi i nala yi. Ka danai, “Ikebe i'ya vuma wa tsara a manyan ma uliva,* i'ya a tsu tsupa ikebe i kakundatsu ka te ka ityabi.† Ikebe yi kpam una u te u ɗa n i'ya a tsu tsilaka akundatsu a tatsu a ilya. Kpam kotsu vu nangasa manivi ko mini ma cinwi mi wa!”

⁷ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpaɪ cirakpa tsu nishi, pini nala, n panai ili i uma i nishi yi i danai, “Tuwa!”

⁸ An n webelei, aku n wenei kadoki ka kari dusu. Uza ɗa u yuwaɪ ka vi kala ka ne ka Ukpā, uza ɗa a ka isa Asu u Akushe wari utono uza u kagita vi evu evu. Kashila ka pecei ama a likimba abaci a nishi. Ukpā n Asu u Akushe a wushai ucira u ɗa a

* **6:6** Kondo “Ikebe i azurufa” a kaci ka idani ka “Ikebe” a Idani i Uɓanga.

ka wuna kaḅaci ka te a asu u kuvon, n kambulu n usara kau-kau, nā nnama n kakamba.

⁹ Aku Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu tawun. N wenei a'ulu a aza a maci a cuku tsu asudarakpa. Ama a na yi alya aza ḁa atokulalu a wunusai adama a kadyanshi ka Kashila ka maci ka a dansai.

¹⁰ A'ulu yi a 'yangasai alagatsu n ucira a danai, “Ashekapige, avu uza u uwulukpi u ḁa, kpam uza u mayun! Tsa folo vu, kotsu vu barakpa wa vu yanka aza a likimba a ḁa a wunusa tsu afada kpam vu yan le mavura.”

¹¹ Aku Kashila ka nakai ili i uma yi ya dem matogo ma pun ma bululu, u tonuko le a wunvuga kenu hal she atokulalu a le a wuna atoku a tsugbashi a le; wata, atoku a le hal she a shadangu kakuma ka ama ka Kashila ka zuwuka le.

¹² Aku n wenei Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu teli. Likimba gbadai n ucira. Kaara ka naka kpam katyashi wa, aku karimbi ka kimbai asu gba. Uwoto u wokoi san yavu mpasa.

¹³ Atala a rukpusai a zuba utuwa a likimba tyoku ḁa apopi a gburu a tsu rukpusa uwule u ucira u sakata le baci.

¹⁴ Zuba katalai yavu kajiba ka a katalai aku a takpai ka. Nsasa n iyamba i mere ma mini a 'yangasai a asakai asu u ḁa a'ari caupa vi adama a ugbadā vi.

¹⁵ Pini nala, ama hal na ngono a matsai tsara a kpawunsa a a'afuru ko kpam a mere ma atali a ugadi a nsasa. Azapige a gomunati, n atigi dem a boloi tsara a kpawan. N wenei dem aza a utsari, n

aza a ucira a ka kpawunsa. Hal n agbashi n aza da bawu a'ari agbashi dem a ka kpawunsa.

¹⁶ A'ari u'isasa nsasa n atali, a ka dansa, “Tsa folo da, tuwai i rukpa tsara i sokongu tsu kotsu uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ka nala ki u wene tsu wa, kpam Maku ma Kondom mi ma fuda ma yan tsu mavura wa.

¹⁷ Mayun da Kain ka upan u Kashila n Maku ma Kondom mi ka a ka yanka ya dem mavura ka rawa de, kpam uza wa la wa la a upana u ikyamba u nala vi wa.”

7

Ili i uzuwa iryoci i aza a Isara'ila

¹ An nala wurai, aku n wenei atsumate a zuba a nishi kushani a abon a nishi a likimba, a kana'i uwule u nishi tsara uwule u lapana a likimba ko a kushiva kpam ko a madanga wa.

² Aku n wenei kpam katsumate ka roku ka wutai a kasana, wa banai ili i uzuwa iryoci i Kashila Uza u Uma. U yankai atsumate a nishi a da a nakai ucira a foro iyamba n kushiva kadyanshi n kalagatsu ka ucira.

³ U danai, “Kotsu i asaka uwule u nangasa iyamba, n kushiva ko kpam ndanga wa, she a'ayin a da tsu zuwusukai agbashi a Kashila ka tsunu iryoci n ili i uzuwa iryoci i ne a acen a le.

⁴ Aku n panai kalagatsu ka isai kakuma ka lamba u ama da atsumate yi a yankai iryoci n ili i uzuwa iryoci i Kashila a acen a le yi. Kakuma ka ama ki ka azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000). Ama a na yi alya mmuku n

tsikaya m aletsu kupa n a re a aza a Isara'ila. Aza ða atsumate yi a zuwusukai iryoci yi alya:

⁵⁻⁸ A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re (12,000) a kagali ka Yahuza, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Roben iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Gadu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Ashiru iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Nafutali, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Manase iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Saminu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Levi iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isaka, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Zebulun iryoci.

A zuwuka t̄a ama azu kupa n azu a re a kagali ka Isuhu, n ama azu kupa n azu a re a kagali ka Bayami iryoci.

Kakum̄a ka ama ka lyakai Kashil̄a kayala

⁹ An nala wurai, aku n webelei pini nala, n wenei kakum̄a ka ama ushani ka ka wurai ukece. A wut̄a t̄a a asuvu a iyamba, kagali, ama n aletsu a likimba gb̄a, aku a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono ki n Maku ma Kondom mi. A ukusai aminya a pun cika kpam ya dem wa 6̄an̄a avuku a mashuwan a kukere ku ne.

¹⁰ A ka sal̄asa n kal̄aḡatsu ka pige, n a dansi, “Kashil̄a ka tsunu ka n Maku ma Kondom uza ða u wauwa tsu, Kashil̄a ka tsunu uza ða w̄ari ndishi a karatsu ka tsugono.”

¹¹ Gbà atsumate a zuba a shamgbai a kyawain karatsu ka tsugono ki kabolo nà nkoshi n ili i uma i nishi yi. Aku a kuđangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyakai Kashilā kayala.

¹² A ka dansa,
 “Mayun ɗa,
 Kashilā ka tsunu
 uzapige ɗa, uza u ucira,
 n tsupige, n kakiri.
 Asakā tsu cikpala yi
 tsu cikpa yi
 tsu nākā yi karinga
 hal ubana bawu utyoku.
 Ami!”

¹³ Uza u te a asuvu a nkoshi mi u wece mu,
 “Ama ɗa a ukusai aminya a pun yi an yayi? Nte a wutusai?”

¹⁴ Aku n wushunku yi, “Uzapige, mpa n reve wa, shegai avu reve ta.”

Aku u tonuko mu, “Alya aza ɗa a soi upana u ikyamba u pige u nala vi bawu a kuwusai. A zasai aminya a le nā mpasa n Maku ma Kondom, aku aminya a le a wokoi pun cika.

¹⁵ “Adama a nala a ɗa a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono tsu Kashilā. A tsu lyaka yi ta kayala kaara n kayin, a kuwa ku ne ka a tsu gbashika yi. Uza ɗa kpam wari ndishi a karatsu ki wa rongo ta n ele kpam u kirana n ele.

¹⁶ “Ama a nala a ka doku a ka pana kambulu wa, a ka pana kpam kakuli wa. Kaara ka doku ka damgarasa le wa, usudugbi kpam wa runukpa le wa,

¹⁷ adama a ɗa Maku ma Kondom ma maɗi a mere ma asu u karatsu ka tsugono ki aya kaliniki ka le. Wa tono ta n ele ubana a asu u ɗa mini ma ma tsu naƙa uma ma wutusa. Kashila kpam ka yansa ta gba meshi ma le.”

8

Cirakpa tsu makorishi

¹ An Maku ma Kondom mi ma fukpai cirakpa tsu shindere tsu makorishi tsu waraka u bululu vi, mawura ma la a zuba wa, hal ubana kagbidi ka ulapa u uwule.

² Aku n wenei atsumate a zuba a pige a shindere a ɗa a shamgbai a kapala ka Kashila ki, a wushai avana.

³ Katsumate ka zuba ka roku kpam kau ka tuwai ka shamgbai a asudarakpa. Wa bana kabelu ka zinariya ka urunukpusa ili i magulani. U wusha ta ili i magulani ushani i'ya u darakpai kabolo n kvasu ka ama a Kashila. Katsumate ki ka zuwai kune ku na ki a asudarakpa u ɗa a yain n zinariya u ɗa wari pini a kapala ka karatsu ka tsugono ki.

⁴ Aku kanga ka ili i magulani ka katsumate ka bana kabelu ki n kvasu ka ama a Kashila ka yangai a zuba ubana a asu u ɗa Kashila kari.

⁵ Aku katsumate ki ka kenei tsikina pini a asudarakpa vi u shadangi kabelu ki. U vutalai ka a likimba, a rongoi uyansa mawura icun kau-kau, na mkpankashila, n ulada, aku likimba gbada cika.

Atsumate a zuba a fulai avana

⁶ Aku atsumate a zuba a shindere a ɗa a ka bana avana a shindere a fobusoi tsara a fula.

⁷ An katsumate ka zuba ka kagita ka fulai kavana ka ne, aku atsumate a zuba a vutalasai mini ma atala n akina a da a'ari kasatari na mpasa a likimba. Akina yi a kulatangi kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a likimba, a nangasai gba ndanga n iceshi i'ya i'ari a kabaci ka nala ki.

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka fulai kavana ka ne. A vutalai ili i roku yavu masasa ma pige ma ma tasa n akina a asuvu a kushiva. Kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a kushiva yi ka wokoi mpasa.

⁹ Gba ili i'ya i'ari pini a kabaci ka nala ki i kuwai, a'atsu a da kpaam a'ari pini a namgbusai.

¹⁰ Katsumate ka zuba ka tatsu ka fulai kavana ka ne, katala ka pige ka ka tasa yavu kavasu ka wutai a zuba ka rukpai. A asuvu a agata a tatsu dem, ka rukpa ta a asuvu a agata a te. A asuvu a a'eshi a mini a tatsu dem, ka rukpa ta a keshi ka mini ka te.

¹¹ Kala ka katala ki ka Aguma a Akoni, aku kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a mini yi ka konikpoi. Ama ushani a kuwa ta adama a akoni a mini yi.

¹² Aku katsumate ka nishi ka fulai kavana ka ne. Ili i roku i gbashai kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a kaara u nangasai ka n uwoto n atala.* Aku kabaci ka te asuvu a abaci a tatsu ka katyashi ka kain ka wokoi karimbi. Nala dem kabaci ka

* **8:12** Kaara ka tsu naka ta katyashi hal ulapa u uwule kupa n u re, shegai a'ayin a da a korongi makpanda ma na mi, ulapa u uwule kulla u da koshi ka tsu naka katyashi. Nala dem uwoto n atala; ulapa u uwule kulla u da koshi a tsu naka katyashi. A'ayin a da baci bawu katyashi ka le kari pini karimbi ka ka tsu kimba asu.

te asuvu a abaci a tatsu ka uwoto n ka te asuvu a abaci a tatsu ka atala a naka katyashi n kayin wa.

¹³ An n webelei aku n wenei kajambu ka imk-pusa a zuba, n panai ka salasa cika, “Upana u ikyamba! Upana u ikyamba! Upana u ikyamba wa tuwa ta a asu u ama a likimba, atsumate a zuba a tatsu a da a buwai vi a fula baci avana a le.”

9

¹ Aku katsumate ka tawun ka fulai kavana ka ne. N wenei ili i roku yavu katala ka ka rukpai a likimba vi. Katala ki ka wusha ta makukpunku ma ukukpunku kadaka ka bawu kari n utyoku.

² An ka kukpai, aku kanga ka wutai yavu kanga ka kari a asuvu a kunu ka kari n akina walu-walu. Kanga ki ka kimba ta zuba kpam ka kangi dem kaara, aku asu vi u wokoi n karimbi.

³ Pini nala, abaruma a wutai ushani a asuvu a kanga ki a cipai a likimba. A wuta ta n ucira u da a ka tafasa ama tyoku da ada bu a tsu yan.

⁴ A tonuko le, “Aza da bawu a'ari n iryoci i ili i uzuwa iryoci i Kashila a acen a le, alya koshi ya tafasa. Shegai kotsu i tafasa ndanga ko iceshi wa.”

⁵ Kashila ka wushunku le ta a yanka ama a nala yi mavura cika hal uwoto u tawun, shegai u wushunku le a wuna le wa. Mbala mi tyoku u mbala n kuda bu n da mari ku tada baci uza.

⁶ A a'ayin a nala yi, ama a ka bolo ta ukpa, shegai a ka tsara u da wa. A ka ciga ta a kuwa, shegai a ka fuda wa.

⁷ Abaruma yi a rotso ta adoki a da a fobusoi adama a kuvon. A'a ta n ifuni i zinariya a a'aci a le, kpam upetiwa'eshi u le u rotso ta u ama.

⁸ Kenji ka le ka ta n akumgbi yavu ka aka, a'anga a le kpm tyoku u a'anga a gabako da a'ari.

⁹ A ukai ntogo ma urim a akamba a le. Mawura ma ashan a le a ka wura, ma ta yavu mawura ma adoki na nringongo n le a ka wura a ka daraka ubana a asu u kuvon.

¹⁰ Na ntadatsu n da mari a iwunja i le n da n tsu naka le ucira u da a tsu zuwa ama a pana ikyamba hal uwoto u tawun vi.

¹¹ Magono ma le aya katsumate ka zuba ka ka lya tsugono a kadaka ka bawu kari n utyoku vi. Kala ka ne ka Kawuni (n Tsiyahuda aya Abadon, n Tsiheline† kpm aya Apoliyo).

¹² Upana u ikyamba u kagita u kotso de. Shegai upana u ikyamba i re i roku i'a ta a utuwa.

¹³ Aku katsumate ka zuba ka teli ka fulai kavana ka ne. N panai kalagatsu ka yain kadyanshi a asuvu a avana a da a'ari a ngan n asudaraka u da a yain n zinariya u da wari kushani a kapala ka Kashila.

¹⁴ Kalagatsu ki ka tonukoi katsumate ka zuba ka teli ka ka bana kavana ki, "Surukpa atsumate a zuba a nishi a da Kashila ka zuwai a sira le a Agata a Yufiriti a pige yi!"

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ka teli ki ka ba ka surukpai atsumate a zuba a nishi yi a wutai tsara a ba a wuna kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba. Kashila ka fobuso le ta tsara a yain nala dere u ulapa u uwule u nala vi n a'ayin a nala yi hal n uwoto n kayen ka nala ki dem.

¹⁶ Atsumate yi a tono ta n asoje a da a ka walaka adoki. N pana ta a da aly a pini hal azururu

amangatawanre (200,000,000).*

¹⁷ A asuvu a kuwene ku va, n wene ta adoki n ayuwi a le. Ayuwi yi a ukusa ta ntogo ma irim n da mari san yavu akina, ulima u le kpam yavu mbucu ma ivashi i akaryabi kpam n ulada u mini ma tsulon. A'aci a adoki yi a'a ta yavu a'aci a igabako, akina n kanga n akina a eri a ka wutusa a anana a le.

¹⁸ Usara u tatsu u nala vi, (wata, akina, n kanga, n akina a eri a da a ka wutusa a anana a adoki yi,) n u da a wunai kabaci ka te a asuvu a abaci a tatsu a ama a likimba.

¹⁹ Anana a adoki yi a da gbam koshi wa, hal dem niwunja i le i'ya i'ari n ucira u da a ka ne ama usan. Iwunja i le tyoku u a'ali a da, a'a ta n a'aci a da a ka kapa ama.

²⁰ Shegai ama da bawu a kuwai n usara u na vi a 'yuwan ta ukpatala a asaka tsicingi tsu le. A lyai kelime n ulyasaka ityoni i cingi kayala, a lyasakai kpam ameli kayala a da a rumai n zinariya, n azurufa, n irim i shili, n a da a sadarai a atali, n a da a shei na ndanga. Ameli a nala yi a tsu wene ko ili, ko kpam a pana kadyanshi, ko a wala wa!

²¹ Ama a na yi a asaka uwunusa atoku a le wa, a asaka uyansa tsukunu wa, kpam dem a asaka uyansa tsugbani, n uboki wa.

10

Katsumate ka zuba n maku ma tagarada

¹ Aku n wenei kpam kuwene, katsumate ka zuba ka ucira kari ucipa a iyamba. U wambanai kalishi yavu kunya, n kasomini zuba n kaci ka ne.

* **9:16** Kakuma ka asoje ka 200,000,000.

Upetiwa'eshi u ne wa laḁa yavu kaara, a'ene a ne kpam yavu adawatsu a akina.

² Wa ɓaṇa maku ma tagarada ma mari ubaraki. U shamgbai n kune ku ulyaki ku ne a kushiva, ka ugula kpam a kagida.

³ U wurangi yavu gabako. An u wurangi, aku mkpankashila n shindere n wushuki.

⁴ An mkpankashila mi n wushuki, mpa na n cigi n gita ikorongi, aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, “Sokongu ili i'ya mkpankashila n shindere mi n danai vi, kotsu vu korongu i'ya wa.”

⁵ Katsumate ka zuba ki ka radagbai kukere ku ulyaki ku ne ubana a zuba.

⁶ Aku u tsinai n kala ka Kashila, ka kari n uma hal ubana bawu utyoku, uza da u yain zuba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n iyamba n ili i'ya i'ari a asuvu a le, n kushiva n ili i'ya i'ari a asuvu a le gba, ukuna u maci u da wa tonu. U da, “Kashila ka barakpa wa, aku u yain ili i'ya u fobusoi.

⁷ Shegai katsumate ka zuba ka shindere ki ka fula baci kavana ka ne, Kashila ka yan ta ili i'ya wari u sokongi hal utuwa gogo-na vi, tyoku da u tonukoi agbashi a ne, nsumate.”

⁸ Kalagatsu ka doki ka isa mu: “Wala vu ba vu wushi tagarada u da wari ubaraki vi, u da katsumate ka zuba ka ɓana vi.”

⁹ Aku n banai a asu u katsumate ka zuba ki, n tonuko yi u naka mu maku ma tagarada mi. Aku u tonuko mu, “Wusha tagarada vi vu takuma u da. Wa yankpa ta a unu u vunu yavu ishigi, shegai wa vura vu ta katsuma.”

¹⁰ N wushai tagarada u da wa ɓana vi n takumai. U yankpa ta cika yavu ishigi a unu u va, shegai an

n soƒugi u ɗa, aku u vura mu katsuma.

¹¹ A tonuko mu kpam, “U kaṅa ta vu doku vu tonuko ama ili i'ya Kashila ka foḅusoi u yanka ama n iyamba n aletsu kau-kau, na ngono gba.”

11

Ama a re aza da a wenei ukuna vi

¹ Pini nala, a naka mu kalangu ka uratsanaka, aku Kashila ka tonuko mu, “Wala vu ba vu ratsanaka Kuwa ku Kashila n asudarakpa, vu keci kpam ama da a'ari ulya kayala pini.

² Shegai kotsu vu ratsanaka ulanga u kuwa vi wa, kpaci n naka u da de Awulawa. A ka lya ta tsugono tsu ilyuci i va hal uwoto amangare n u re.*

³ Ma suku ta ama a va ama a re aza da a revei n kami ka ukuna ki a yain kuɓari ku akani a mayun a va. A ka uka ta aminya a da a tsu uka adama a unamgbukatsuma, kpam a ka dansa ta akani a va a asuvu a a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatatsu (1,260) a nala yi.

⁴ Ama a re a da a dansai akani a Kashila yi, a shamgba ta a kapala ka Asheku uza da wa lya tsugono tsu likimba gba. Alya ndanga n zayitum n re n ashampatsu a ncikalun re n da mari pini vi.

⁵ Uza wa ciga baci u ne le usan, akina a ka wuta ta a anana a le a wuna atokulalu a le yi. Nala Kashila ka wuna uza da baci dem wa ciga u ne le usan.

⁶ A a'ayin a da a'ari uyan kuɓari ku akani a Kashila yi, u naka le ta ucira u da a ka fuda a ka

* **11:2** Uwoto amangare n u re ili i te i'ya n a'ayin 1,260. Ili i te i'ya dem n ayen a tatsu n kagbidi a masala ma 12:14.

shamkpa mini ma zuba. A wusha t̄a dem ucira u d̄a a ka savaḍa mini ma woko mpasa, kpam a zuwa usara u d̄a u nei likimba us̄an. A tsu yan t̄a nala a'ayin a d̄a baci dem a ka ciga a yain.

⁷ An ama a re yi a kotsoi udansa akani yi, aku kadin ka ka wut̄ai a kaḍaḱaḱa ka bawu k̄ari n utyoku vi ka yain kuvon n ele. Ka lyai kaci ka le ka wuna le.

⁸ A ka aṣaḱa t̄a ikyamba i le a ure u pige u ilyuci i pige i nala yi a asu u d̄a a wandamgbanai Asheku a le. U d̄a a yankai tsizagaḍi a isa yi “Sodom”† n “Masar.” ⁹ Ama n agali n aletsu n iyamba a ka wundya t̄a ikyamba i le. A ka aṣaḱa uza u cid̄angu le wa hal she a yan a'ayin a tatsu n kagbidi.

¹⁰ Ama a likimba gb̄a a ka yan t̄a maz̄anga adama a ukp̄a u ama a re a nala yi. A ka yan t̄a abiki hal a sukusuku atoku a le kune, kpaci ntsumate n re n nala mi n zuwa t̄a ama a panai ikyamba cika.

¹¹ Shegai an a'ayin a tatsu n kagbidi a nala yi a wurai, aku Kashil̄a ka doki ka fulaḱa le kuvi ka uma. Aku a 'ȳanḡai a shamgbai, ama d̄a a wene le vi a panai uwonvo cika.

¹² Ntsumate n re mi n panai kalaḡatsu ka ucira ka wut̄ai a zuba, ka danai, “Yuw̄ai utuw̄a na!” Aku a yuw̄ai ubana a zuba a asuvu a kalishi, atokulalu a le n a wundi le.

¹³ Kute-kute iyamba i gb̄aḍai n ucira, pini nala, kuma ku te a asuvu a kuma kupa ku ilyuci ki ku waṣaṣai. Ama azu a shindere (7,000) a d̄a a kuw̄ai adama a ugbaḍa u iyamba vi. Aza d̄a kpam a buwai n uma a pana t̄a uwonvo cika aku a naḱai Kashil̄a ka k̄ari ndishi a zuba tsupige.

14 Upana u ikyamba u ire u kotso de, shegai u tatsu wa ta a utuwa.

Kavana ka shindere

15 Aku katsumate ka zuba ka shindere ka fulai kavana ka ne, n panai alagatsu a ucira a ka dansa, “Kashila ka tsunu n uza da u dangasai u woko Kawauwi ki, wa ta n ucira u da wa lya tsugono tsu likimba gba.

Kpam Kashila ka lya ta tsugono hal ubana bawu utyoku.”

16 Nkoshi kamanga n ama a nishi aza da a'ari ndishi a aratsu a tsugono a kapala ka Kashila, a kudangusi a varai a'aci a le a iyamba a lyaka yi kayala.

17 A danai,
“Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba,
uza da wari gogo-na kpam uza da wari caupa,
Tsu cikpa vu ta an va wenishike ucira u vunu,
kpam vu gitā de ulya tsugono tsi.

18 Ama a likimba a'ari a ka pana ta upan u vunu cika,

shegai gogo-na a'ayin a upan u vunu a rawa de.

A'ayin a yan de a da va yanka akushe afada,
vu naka kpam agbashi a vunu katsupi.

Va naka ta nsumate n vunu n aza a uwulukpi a vunu katsupi.

Va naka ta gba aza da a panai uwonvo u kala ka vunu katsupi,

ili i'ya i bidyai uza u kenu hal ubana uza u pige.

Aku vu wuna aza da a tsu zuwa ukpa a likimba.”

19 Pini nala, Kuwa ku Kashila ka kari a zuba ku kukpai, tsara a wene Akpati u Kazuwamgbani† u da wari pini. A rongoi ulada, n mawura ma pige, n

makpankashilā, n ugbaḁa u iyamba u pige, n mini ma atala.

12

Uka n ubungu

¹ Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. Uka roku u ḁa pini kpm kunya ka u sirai kaara ka. A'ene a ne kpm a uwoto u ḁa a'ari utadangi. Funi ḁa pini a kaci ka ne u ḁa wari n atala kupa n a re.

² U yan ḁe evu n umatsa, kpm mḁala n upana u ikyamba m ilimaci yi i zuwa yi ta isali cika.

³ Kute-kute n wenei iryoci i roku a zuba. N wenei ubungu u shili u pige u ḁa wari n a'aci a shindere n avana kupa. Kaci dem ka ta n maku ma funi ma ne. ⁴Uwunja u ne u rononoi kaḁaci ka te a asuvu a aḁaci a tatsu a atala a zuba, aku u vutalaḁa a ḁa a likimba. U shamgbai a kapala ka uka u ilimaci vi tsara u matsa baci maku mi aku u sodugu ma.

⁵ Aku u matsai kalobo, uza ḁa wari n ucira u ḁa wa lya tsugono tsa ama a likimba gba n kalangu ka urim. Katsumate ka zuba ka fulai maku mi u bankai ma a asu u Kashila, tsara u ba u dusuku a karatsu ku tsugono tsu ne.

⁶ Aku uka vi u sumai u banai a mete a asu u ḁa Kashila ka foḁusuko yi. Nte a ka kirana n eyi ḁe hal a'ayin kazu ka te n amangatawanre n amangatatsu (1,260).

⁷ Kute-kute a gitai kuvon a zuba: aku Mika'ilu katsumate ka zuba ka pige n atsumate a ne a gitai kuvon n ubungu vi, ubungu vi n atsumate a ne a kanaḁi dem kuvon n ele.

⁸ Shegai ubungu vi u lya kaci ka kuvon ki wa, k pam a ka a_saka yi n atsumate a ne a shamgba de a zuba k pam wa.

⁹ Mika'ilu n atsumate a ne a vuta_lai ubungu vi a wutukpa yi a zuba ubana a likimba ka_bolo n atsumate a ne. Ubungu u na vi aya gai wa_ri pini tun caupa vi, aya a tsu isa Kalapa_nsi k pam dem a tsu isa yi ta Kanangasi.* Aya u tsu zuwa ama a yain unyushi u cingi.

¹⁰ Aku n panai kalaga_tsu a zuba ka yain kadyan-shi n ucira ka danai:

“Gogo-na Kashila_ ka tsunu ka wauwa ta_ ama a ne!
Gogo-na wa yan ta_ manyan n ucira u ne,
u lyai tsugono tyoku u magono!

Gogo-na Kawauwi ka ne ka wenike ta_ ucira u ne a likimba!

Adama a da Kalapa_nsi ka buwa k pam kushani a zuba a kapala ka Kashila_ wa,
k pam wa doku wa tuko kadyan-shi ka atoku a tsunu agbashi kaara n kayin wa.

A vuta_la_ de Kalapa_nsi a wutukpa yi a zuba!

¹¹ Ama a tsunu a lya ta_ kaci ka ne adama a mpasa a Maku ma Kondom mi, n kadyan-shi ka Kashila_ ka a yain ku_bari.

A pana uwonvo u da a ka kuwa_ wa.

¹² Gba_ eda_ aza da i'ari a zuba yanyi mazanga_.

Shegai eda_ aza da i'ari a iyamba n a asuvu a mini ya pana ta_ ikyamba cika.

Kpaci Kalapa_nsi ka bana ta_ a likimba a asu u da i'ari,

k pam upan u de u da wa_ri,

* **12:9** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapa_nsi.

kpaci u reve t̄a a'ayin a ne a buwa ushani wa.”

¹³ An ubungu vi u wenei a vutaḷa yi de a likimba, aku u gitai uloko uka da u matsai maku ma vali mi.

¹⁴ A nakaḷi uka vi ashan a kajambu ka pige tsara u imkpa ubana a asu u da wari a mete. Nte a ka kirana n eyi de hal ayen a tatsu n kagbidi,† ubungu vi kpaḡ wa fuda wa yanka yi ili wa.

¹⁵ Aku ubungu vi u cikpunkai uka vi mini n unā u ne yavu agaṭa tsara ma pura yi.

¹⁶ Shegai iyamba i bangai uka vi: i kukpai unā u ne i soi mini ma ubungu u cikpai vi.

¹⁷ Ubungu vi u panai uka vi upan cika, aku u lazai tsara u ba u yain kuvon na mmuku n ne n da n buwai. Mmuku n ne mi alya aza da a nakaḷi udani u Kashila karinga a tonoi kpaḡ akani a da Yesu wenishikei.

¹⁸ Aku ubungu vi u shamgbai a ikengi i kushiva.‡

13

Kadin ka ka wutaḷi a asuvu a kushiva

¹ A kuwene ku va ki, n wene t̄a kadin ka 'yanga ka wutaḷa a asuvu a kushiva. Ka t̄a n a'aci a shindere n avana kupa. Kavana dem ka t̄a n maku ma funi ma ne. Kaci dem a korongu t̄a pini a'ala a da a wishai Kashila.

² Kadin ki ka rotso t̄a kanama, shegai adeshikpetsu a ne yavu manama ma a tsu isa biya.* Wa t̄a kpaḡ n unā yavu u gabako. Ubungu

† **12:14** Kondo kadyanshi ka masala ma 11:2 ‡ **12:18** Itagarada i Kashila i roku i zuwa t̄a idani i na yi a makpanda ma 17, i roku tani a 18. I roku kpaḡ a masala ma 13:1 ma a zuwai i'ya.

* **13:2** Adeshikpetsu a biya a gbonguro t̄a, kpaḡ a'a t̄a n tsileme n akulukpaṭsu a bululu.

vi u naka yi ucira dere n ucira u ne, n karatsu ka tsugono n tsugono.

³ Kaci ka te ka pini a asuvu a a'aci a kadin ki ka kari n kalani ka usan u da wari u gain u wuna yi, shegai usan vi u tana de gogo-na. Ya dem a asuvu a likimba u yan ta majiyan ma kadin ki.

⁴ A lyakai ubungu u da u nakai kadin ki ucira vi kayala. A lyakai dem kadin ki kayala a danai, "Uza wa la tyoku u kadin ka na wa! Uza wa la wa shilakana n eyi u lyai kaci wa."

⁵ Kashila ka asaka ta kadin ki ka yain agoni n ucira u ne nala, kpam dem u wishai Kashila. U asaka yi ta u tsara ucira u nala vi hal uwoto amangare n u re.

⁶ U gitai uwishisa Kashila. U yankai kpam kala ka Kashila unu u cingi, n a asu u da wari, n ama da kpam a'ari a zuba gba.

⁷ Kashila ka asaka yi ta u yain kuvon n ama a ne kpam u lyai kaci ka le. Kpam dem a naka yi ta ucira a kaci ka agali n ama n aletsu n iyamba gba.

⁸ Ya dem a likimba wa lyaka yi ta kayala, shegai bamu n aza da a'ala a le a'ari ukorongi a Tagarada u Aza a Uma tun kahu a yain likimba. Tagarada nala vi u Maku ma Kondom ma a'ari a wunai vi u da.

⁹ Uza da wari n atsuvu a upana, u pana.

¹⁰ Uza da baci dem Kashila ka dangasai a ka kana, a ka kana yi ta.

Uza da baci dem Kashila ka danai a ka wuna n burundu, a ka wuna yi ta.

Nala wa wenike ta u kana ta ama a Kashila a kawunku kpam a yain n upityanangu.

Kadin ka ire ka ka wutai a uyamba

11 Aku n wenei kadin ka roku ka wuta_i a asuvu a uyamba. Wa₂ ta₂ n avana a re tyoku u maku ma kondom, u yain kadyanshi n kalagatsu ka ubungu.

12 Kadin ka na ki ka shamgbai a kapala ka kadin ka kagita₂ ki, kpmam u yain manyan n ucun u ucira u da kadin ka kagita₂ ki ka yankai manyan. N ucira u nala vi u da u zuwai gba₂ uza da baci dem wari a likimba u lyakai kadin ka kagita₂ ki kayala, uza da wari n kalani ka usan u da wari u rawai u wuna yi u da u tana_i vi.

13 Aku kadin ka ire ki ka yansa ikunesavu i pige i pige. Hal gbam u zuwai akina a wuta_i a zuba utuwa₂ a likimba, ama n a wundi.

14 Kashila₂ ka zuwai kadin ka ire ki ka yain ikunesavu a kapala ka kadin ka kagita₂ ki, hal u yinsai gba₂ ama a likimba n ikunesavu i ne yi. U tonuko le a mai kameli ka ka rotsoi kadin ka kagita₂, uza da a'ari a wunai n burundu, shegai u gonoi n uma.

15 Kashila₂ ka asakai kadin ka ire ki ka zuwai kameli ka kadin ka kagita₂ ki ka yain uma, tsara₂ ka dansa ka zuwa a wuna gba₂ uza da baci bawu u lyaka yi kayala.

16 A matsai ama a yansai kugyan a akere a ulyaki a le ko kpmam a acen a le, ko azapige ko aza a kenu, ko aza a utsari ko aza a unambi, agbashi ko aza da bawu a'ari agbashi.

17 Ama da a'ari n kugyan ku na alya koshi a ka tsila kpmam a denge. Kugyan ku na ki kala ka kadin ki ka ko kpmam lamba da wari a kushani ku kala ka ne.

18 Ya ciga ta kakiri tsara₂ i reve lamba u kadin vi! Uza da wari n kakiri cika wa reve ta u da. Lamba u ne vi u da amangatawanteli n amangatatsu n u

teli (666), k_pam w_a t_a a kushani ku vuma u roku.

14

Maku ma Kondom n ama a ne

¹ Aku n wenei Maku ma Kondom kushani a Masasa ma Sihiyona.* Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi (144,000) a'ari kushani n eyi. Ama a nala yi alya aza da a'ari n kala ka Maku ma Kondom ki n ka Tata u ne a acen a le.

² N panai kalagatsu ka roku ka dansa a zuba. Kalagatsu ki ka ta yavu mawura ma mini ma pige ma ma rukpusa ko k_pam yavu mawura ma makpankashila. Yavu mawura ma ama ushani aza da a ka keme molo.

³ Ama azu amangatawun n azu amangare n azu a nishi a shamgbai a kapala ka karatsu ka tsugono, kabolo n ili i uma i nishi yi, na nkoshi mi. A ka shipa ushipa u savu u da bawu uza wa fuda wa rotsongusu, she ele koshi. A asuvu a ama a likimba gba, alya aza da a wutukpai koshi.

⁴ Alya aza da a kana kaci ka le uwulukpi bawu a yain tsishankala; adama a nala yi a da a'ari uwulukpi. A tonon ta Maku ma Kondom mi a asu u da dem u banai. Ele ama a Kashila a da n Maku ma Kondom mi; a'a ta tyoku u ilimaci i kagita i'ya a nakai Kashila.

⁵ A tsu yan kaban wa, k_pam a'a n unyushi wa.

Atsumate a zuba a tatsu

⁶ Aku k_pam n wenei katsumate ka zuba ka imkpusa a zuba bilibili. Wa danasa ta akani a Kadyanshi ka Shinga a da bawu a'ari n utyoku a

* **14:1** Sihiyona kala ka dem ka Urishelima.

asu u ama ɗa a'ari a likimba; wata, iyamba, n agali, n aletsu, n ama.

⁷ U yain kadyanshi n ucira, “U kaṅa ta i wenike Kashila karinga, kpam i dansa tyoku da wari n tsupige. Kpaci a'ayin a yan de a da wa yanka ama a likimba afada. Wenike ni karinga, adama a da aya u yain zuba n iyamba, n kushiva, n a'eshi a mini.”

⁸ Aku katsumate ka zuba ka ire ka imkpai a zuba tyoku ka kagita ki n ka dansi, “Ilyuci i Babila i pige i rukpa de! Ilyuci i na yi tsishankala tsu ne tsu zuwa ta iyamba dem i wokoi n icadi. Nala dem u zuwai ama a wokoi yavu asoi n tsishankala tsu ne.”

⁹⁻¹⁰ Aku katsumate ka tatsu ka tonole, n ka salasi, “Gbā ama ɗa a lyakai kadin ki kayala n kameli ka ne a'a ta n kugyan ku kadin ki a acen a le ko kpam a akere a le. Kashila ka zuwa le ta a soi mini ma cinwi ma mavura ma ne. Mini ma cinwi ma na mi a goso ma n mini wa, Kashila n kaci ka ne aya u tsungi ma n ucira nala a mako ma upan ma ne. Ama a nala yi dem a ka zuwa le ta a pana ikyamba a asuvu a akina a eri a da a ka tasa a kapala ka atsumate a eri n a kapala ka Maku ma Kondom.

¹¹ Akina a da a ka zuwa le a pana ikyamba yi a ka runukpa le ta hal ubana bawu utyoku. Ama a nala yi a da a ka lyaka kadin ki kayala n kameli ka ne kpam a'ari n kugyan ku kala ka ne ki, upana u ikyamba u le wa kotso wa, ko kenu.”

¹² Gbā ili i'ya ili i na yi ya tonole i'ya, u kaṅa ta ama a Kashila a kawunku. Alya ama ɗa a tonole udani u Kashila kpam a tonole Yesu mayun.

¹³ Aku n panai kalagatsu a zuba ka danai, “Korongu na: Eɗa aza a mazanga a da, aza da ili i'ya i

bidyai n gogo-na ubana ya kuwā a asuvu a utono u Asheku!”

Aku Kulu ki ku wushuki, “Mayun ḏa, a ka wunvuga tā a manyan ma a yain, kpam alabari a manyan ma shinga ma le ma tono le tā.”

Ukana u likimba

¹⁴ Aku n weḃelei n wenei kalishi ka pun. Uza roku uza ḏa u rotsoi vuma ndishi pini a asuvu a kalishi ki. Wā tā n funi u zinariya a kaci ka ne kpam wa ḃaṇaṇa makanatsu ma kulya a kukere ku ne.

¹⁵ Aku katsumate ka roku ka wutaṅi a asuvu a Kuwa ku Kashilaṅa ka salakai uza ḏa wari ndishi a kalishi ki n kalagatsu ka pige, u danai, “Gita ukana n makanatsu ma vunu. Ili i'ya a ka kana a likimba i gewe ḏe, kpam a'ayin a ḏa gai na vi a ḏa a ka ḃolomgbono i'ya.”

¹⁶ Aku uza ḏa wari ndishi a kalishi ki u koronoi iceshi yi n makanatsu ma ne u kanai i'ya.

¹⁷ N wenei katsumate ka zuba ka ire ka wutaṅi a Kuwa ku Kashilaṅa a zuba, ka tā n makanatsu ma kulya cika.

¹⁸ Katsumate ka tatsu uza ḏa wari n ucira a kaci ka akina, u wutaṅi a asudarakpa. Katsumate ka na ki ka isaṅi katsumate ka ire ki u danai, “Bidya makanatsu ma vunu vu ḃolomgbono ilimaci i atyaci a cinwi† a likimba, kpaci ilimaci i le i gewe ḏe.”

¹⁹ Katsumate ki ka bankai makanatsu ma ne a likimba u kanai cinwi vi. U ḃolomgbonoi ilimaci i atyaci a likimba a asu u pige u ḏa a ka pishisa i'ya. Tyoku ḏa upan u Kashilaṅa wari u ḏa gai la vi.

²⁰ Ilimaci i atyaci yi a pisha tā i'ya a ulanga u ilyuci, kpam mpasa n wotsongi n wutaṅi a asu u

ɗa a ka pishisa vi yavu agata a ɗa a rawai mel amangatawanre (200) kpam kaɗaka ka agata ki ka rawa ta udeshe kutawun.

15

Usara u shindere u makorishi

¹ Aku n wenei iryoci i pige i roku a zuba i'ya i zuwai ya dem u yain majiyan. N wenei atsumate a zuba a shindere a ka bana usara u shindere u makorishi. Kashila ka kotso baci uyan ama mavura n usara u shindere u na vi, wa asaka ta upana upan.

² N wenei ili i'ya i rotsoi kushiva ka ka laɗa yavu madubu kasatari n akina. Kpam n wene ta aza ɗa a lyai kaci ka kadin ki n kameli ka ne; wata, kadin ka lamba wari kushani ku kala ka ne. Ama yi a shamgbai a ikengi i kushiva, ya dem wa bana molo u ɗa Kashila ka naka yi.

³ A shipai ushipa u ɗa Musa kagbashi ka Kashila u shipai n ushipa u ɗa Maku ma Kondom ma shipai, a danai,

“Avu Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba, vu yan ta manyan ma pige ma pige, ma ma zuwa majiyan.

Vu lyai tsugono tsu ama gba.

Ili i'ya vu yain gba mayun ɗa kpam i lobono ta.

⁴ Ama gba a ka naka vu ta tsupige, Magono ma Zuba!

Ama gba a ka dana ta, ‘Vu gbonguro ta cika kpam va ta n ucira.

Vuma wa la uwulukpi wa, she avu.

Ama a likimba gba a tuwa ta a lyaka vu kayala.

Ya dem wene ta manyan ma maci ma vu yain.’ ”

5-6 N wenei kpam pini a zuba, atsumate a zuba a shindere aza da a ka banā usara u shindere vi a wutai asuvu Asu u Uwulukpi† a Kuwa ku Kashila. Ya dem u ukai kunya ku eri ka ka lafa, n kunya ku uwambana ku kagbodo ka a cai n zinariya uwambani a makamba ma ne.

7 Aku uza te a asuvu a ili i uma i nishi yi u nakasai atsumate a shindere yi abelu a zinariya a da a'ari ushadangi n mavura ma Kashila, uza da wari n uma hal ubana bawu utyoku.

8 Aku Kuwa ku Kashila ki ku shadangi n kanga ka ka wutai asu u tsupige tsu Kashila n ucira u ne. Uza wa la wa fuda wa uwa pini wa, she usara u shindere u da atsumate a shindere yi a tukoi u kotso.

16

Abelu a upan u Kashila

1 Aku n panai kalagatsu ka pige Asu u Uwulukpi ka tonukoi atsumate a zuba a shindere yi, “Walai i ba i tsalasa abelu a shindere a upan u Kashila a likimba.” 2 Katsumate ka zuba ka kagita ka ba ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a likimba. Aku agalama a tadasai a ikyamba i aza da a'ari n kugyan ku kadin ki, aza da a gbashikai kameli ka ne.

3 Katsumate ka zuba ka ire ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a kushiva, aku mini mi ma wokoi yavu mpasa n kakushe, aku gba ili i uma i kushiva yi i kuwai.

4 Katsumate ka zuba ka tatsu ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a agata n a'eshi a mini, aku a gonoi mpasa.

⁵ N panai katsumate ka zuba ka ka kirana n mini ka danai,

“Ada Kashilā Uza u Uwulukpi.

Ada Kashilā uza da vari gogo-na kpam va ta pini tun caupa!

Dere da an va yanka likimba afada naha.

⁶ Ama a cingi a zuwa ta mpasa m ama na nsumate n vunu n yeni.

Adama a nala vu naka le de mpasa a soi n da n wokoi katsupi ka malen ma manyan ma le.

Ili i'ya i gain a tsasa i'ya a ka tsasa.”

⁷ Aku kpam n panai kalagatsu ka wutai a asudaraka n ka dansi:

“Eye, Magono ma Zuba Kashilā Uza u Ucira Gba, mayun da kpam dere da tyoku da vu yain ama a cingi mavura.”

⁸ Katsumate ka zuba ka nishi ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a kaara, aku Kashilā ka asaka ka runukpa ama n akina a ne.

⁹ Usufugbi u pige u runukpai ama gba, aku a wishai kala ka Kashilā uza da suki usara u na vi gba. Shegai a 'yuwain ukpatala a asaka unyushi u cingi u le a cikpala tsupige tsu ne.

¹⁰⁻¹¹ Katsumate ka zuba ka tawun ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a karatsu ka tsugono tsu kadin ki, aku uyamba u da wa lya tsugono tsi u wokoi n karimbi. Ama a ka lumusa ajiri a le adama a upana u ikyamba na mbala ma agalama. Shegai a wishai Kashilā ka Zuba a 'yuwain ukpatala a asaka unyushi u cingi u le.

¹² Katsumate ka zuba ka teli ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne agata a pige a Yufiriti aku mini mi

ma wumkpai. Nala gitā tā tsarā a fobusuko ngono n kasana ure u da a ka tuwā n asoje a le.

¹³ Aku n wenei pini ityoni i cingi i tatsu i'ya i rotsoi apodo. A ka wutā a unā u ubungu, n a unā u kadin ka kagitā, n a unā u kadin ka ire ki uza dā wari matsumate ma kaban.

¹⁴ Ityoni i cingi i na yi i'ā tā n ucira u da a ka yan ikunesavu. A bana tā a asu u ngono n likimba gbā a bolomgbono le a yain kuvon n Kashilā Uza u Ucira Gbā a kain ka pige ka wa yan ama afada.

¹⁵ Asheku a danai, “Kiranai ma tuwā tā tyoku dā kaboki ka tsu tuwā bawu uza revei. Kashilā ka zuwuka tā uza dā bawu wari alavu kpam wari ufobusi n aminya a ne tsarā u rongo ukyawunsa kataba wa unā u shinga, kpam wa pana uwono u ama wa a ka wundya yi baci.

¹⁶ Ityoni yi i bolomgbonoi ngono mi asu u te a asu u da a ka isā Aramagado n Tsiyahuda.

¹⁷ Katsumate ka zuba ka shindere ka tsalai ili i'ya i'ari a kabelu ka ne a uwule, aku kalagatsu ka pige ka wutai asuvu a Kuwa ku Kashilā a karatsu ka tsugono ka danai, “N kotsu de ko ndya wa.”

¹⁸ Aku a rongoi ulada, n mawurā ma pige, n makpankashilā, n ugbādā u iyamba u pige u da u wurai i'ya a'ari a yansai an ama a'ari a likimba.

¹⁹ Ugbādā u iyamba vi u pecei ilyuci i pige i Babila aon a tatsu. Ilyuci i pige i pige i likimba i wasasai gbā gbā. Kashilā ka cibai inyushi i Babila gbā aku u zuwai Babila vi u soi mini ma cinwi ma mako ma ne; wata, upan u pige u ne.

²⁰ An iyamba i gbādai nala, aku gbā iyamba i mere ma mini nā nsasa a puwain.

21 Mini ma atala ma pige* ma araji a le a rawai uraṣanaḡka evu n amangatawun (100) ma ruk-pusaṡa a zuba u ama. Adama a nala ama a wishai Kashilaḡ, an u wokoi aya u sukunku le usara vi.

17

Kashankala n kadin

¹ Katsumate ka zuba ka te asuvu atsumate a shindere a ḡa a'ari n abelu a shindere yi ka tuwaṡ ara vaḡ aku ka danai, “Tuwaḡ na n wenike vu tyoku ḡa a ka yanka kashankala ka ya dem u revei vi mavura; wata, ilyuci i pige i'ya a mai asu u ḡa agata a'ari ushani.

² Ngono n likimba n vakusu taḡ n eyi, kpam ire i unamba u uwono u ne tyoku u maḡa ma ma makai ya dem a likimba ḡa i'ari.”

³ Kpam asuvu a kuwene ka Kulu ku zuwai n wenei vi, katsumate ka puraḡ mu ubana a mete. Pini ḡe n cinai uka ndishi a zuba u kadin ka san kpaḡaya. A korongi inyashi i Kashilaḡ a ikyamba i ne gbaḡ, kpam waḡ taḡ n a'aci a shindere n avana kupa.

⁴ Uka vi u ukai aminya a tsugono a ḡa a'ari n ushili u galura n san kpaḡaya. Kpam dem u ukai ili i ikali i zinariya, n atali a ikebeḡ icun kau-kau. A kukere ku ulyaki ku ne u ḡanaṡi mako ma a yain n zinariya ushadangi n ili i icadiḡ; wata, ili i icadiḡ n ashindaḡ a tsishankala tsu ne.

⁵ A korongi kala ka kaḡi n kalen usokongi a kucen ku ne. Kala ka danai, “Mpa Babila Kacirani,

* **16:21** Arajai a mini ma atala mi a rawa taḡ araji a kakpakpa ka siminti.

anuku a ashankala, uza da u gitai ili i icadi gba a likimba.”

⁶ Aku n wenei uka vi ugutukpi an u soi mpasa m ama a Kashila, aza da a wunai adama a da a dansai ukuna u Yesu.

An n wene yi n yain majiyan.

⁷ Aku katsumate ka zuba ki ka wece mu, “Ndya i zuwai vu yain majiyan? Ma tonuko vu ta ukuna u usokongi u uka u na vi n kadin ka u yuwai uza u a'aci a shindere n avana kupa vi.

⁸ Kadin ka vu wenei na vi wari ta n uma caupa, shegai gogo-na kakushe ka. Ciga da wa ciga u wuta asuvu a kadaka ka bawu kari n utyoku aku u bana asu u da a ka wacinsa yi. Ama da a'ari a likimba, aza da bawu Kashila ka korongi a'ala a le a Tagarada u Aza a Uma kahu uyan u likimba, a ka yan ta majiyan a webele baci kadin ki. Wari ta n uma caupa, gogo-na kakushe, shegai wa gono ta kpm.

⁹ “Va ciga ta katakasuvu n kakiri tsara vu reve ili i na yi. A'aci a shindere a nala yi agalala a da asu u da uka vi wari ndishi. A'aci yi ngono n shindere n da dem.

¹⁰ Ngono n tawun n rukpa de, gogo-na ma teli ma ma lya tsugono, kpm ma shindere mi kotsu ma tuwa wa. Shegai tsugono tsu ne tsa barakpa wa.

¹¹ Kadin ka kari n uma caupa vi kpm gogo-na u kuwai vi, aya magono ma kulla. Wa ta tyoku ngono n shindere mi, kpm a asu u uwacinsa u da wa bana.

¹² “Avana kupa a da vu wenei vi, ngono kupa n da bawu n gitai ulya tsugono n da, shegai a ka

wusha t̄a ucira u d̄a a ka lya tsugono tyoku u ngono hal ulapa u uwule u te kaḅolo n kadin ki.

¹³ Gb̄a a ka wushuku t̄a a naḅa yi ucira n tsugono tsu le.

¹⁴ A ka yan t̄a kuvon n Maku ma Kondom mi, shegai Maku ma Kondom mi ma lya t̄a ucira u le, kpaci aya Asheku a zuba u isheku gb̄a, kpam Magono ma a zuba u ngono gb̄a. Ama a ne a d̄a u isaḅi kpam u dangasai a ka tonoyi t̄a kain dem.”

¹⁵ Aku katsumate ka zuba ki ka tonoko mu, “Agat̄a a d̄a vu wenishei nala vi; wata, a asu u d̄a kashankala ki kari ndishi, ama a d̄a n kakuma ka ama n iyamba n aletsu.

¹⁶ Kpam avana kupa n kadin ka vu wenei vi a ka kovo t̄a kashankala ki. A ka wusa yi t̄a gb̄a ili i'ya wari n i'ya, aku a asaka yi kataḅa. A ka karasa t̄a ikyamba i ne, aku akina a koruso a lya yi gb̄a.

¹⁷ Ngono kupa mi ma yan t̄a nala kpaci Kashila ka ka zuwai gb̄a afoḅi a ne a shadangu. Adama a nala a ka wushuku t̄a a naḅa kadin ki ucira n tsugono tsu le. A ka naḅa t̄a kadin ki karinga hal she Kashila ka zuwa afoḅi a ne a shadangu.

¹⁸ Uka d̄a vu wenei vi, ilyuci i pige i ucira i'ya, i'ya magono ma ne ma lya tsugono tsu ngono n likimba gb̄a.”

18

A wacinsai Babila

¹ An kuwene ku uka d̄a u kumbai kadin ki ku wurai, n wene t̄a katsumate ka zuba ka roku ka cip̄a a iyamba. Wa t̄a n ucira cika, aku katyashi ka ka laḅa ka ka wutusa ara ne ka wakanai likimba.

² U salai n kalagatsu ka ucira:

“Ilyuci i pige i Babila i wasa de.
Ama a'a kpm pini wa,
shegai ityoni i cingi kau-kau i ashinda i'ya i'ari
pini.

Gba nnu ma ashinda ma ta pini.

³ Gba iyamba i so ta mara ma ne,
adama a da u lai uciga tsishankala.

Ngono n likimba n yan ta tsishankala n eyi,
kpm gba aza a tsilaga a tsara ta ikebe ushani
adama a da u la ta uciga ili i shinga i shinga.”

⁴ Aku n panai kalagatsu ka roku a zuba ka danai:

“Wutai pini a ilyuci i nala yi, ama a va,
kotsu i yain unyushi u cingi tyoku da u yain wa,
kotsu kpm i wushi mavura ma wa wusha wa.

⁵ Unyushi u ne u yan ta kazana ka ka rawai a zuba,
Kashila kpm ka asansa n ili i cingi i'ya u yansai
wa.

⁶ Yankai Babila dem tyoku da u yankai aza roku.

I tsupuka yi ili i cingi i'ya u yansai hal kure.

I fobusuko yi mara ma ma rawai ucira kure
tyoku da u fobusukoi aza roku.

⁷ U naka ta kaci ka ne tsupige cika
u tsara kpm gba ili i'ya wa ciga.

I naka yi upana u ikyamba n unamgbukatsuma
cika.

U yanka ta kaci ka ne aradi, u danai,

‘Mpa na n dusuki,

mpa uka da wa lya tsugono.

Mari n vali da wa kuwa mu wa,
adama a nala ma saka yi wa.’

⁸ Adama a da uka vi u yain aradi nala,

wa barakpa wa,

Kashila ka yan yi ta mavura n mabala,

n ukpa u ama a ne, n kambulu.

Akina a ka lya yi ta,
kpaci Kashila, uza da u yanka yi afada,
wa ta n ucira cika.”

⁹ “Ngonon da a yain tsishankala kpam a pecei utsari u ne, a ka wene ta kanga ka ukana u akina a da a ka lya yi, aku a sai a namgba katsuma adama a nala yi.

¹⁰ A shamgbai a mbari, kpaci a ka pana ta uwonvo u upana u ikyamba u da u tsara yi kotsu u tsara le dem wa. A danai,
“ ‘Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi,
ilyuci i pige i Babila,
kpaci mavura ma vunu ma tuwa ta
a asuvu a ulapa u uwule u te!’

¹¹ “Kpam aza a tsilaga a likimba a ka sa ta a namgba katsuma adama a ne, kpaci gogo-na ko uza wa la wa tsila ili i'ya a ka dengishe wa.

¹² Ili i'ya a ka dengishe vi i'ya zinariya, n azurufa, n atali a ikebe,† n ityali. A ka tsara kpam katsili ka aminya a da a lai tsugbere tsulobo, n aminya a mini ma galura n san kpayaya wa. A ka tsara uza da wa tsila ndanga n da mari n magulani ma shinga, n ili i'ya a yain n a'anga a karon, na ndanga ma ikebe wa. Nala dem n urim u shili, n urim, n katali ka ikebe cika ka kuma.

¹³ A ka tsara uza da wa tsila ili i magulani i kusan,* n ili i magulani i urunukpa, n i kusugburu wa. Nala dem n mini ma cinwi, n manivi, n kira, n

* **18:13** A asuvu a ili i magulani yi, a Bolomgbono ta pini n mar, n furankinsen. Ili i te i'ya n ili i'ya arevi a tukoi Yesu kune a'ayin a da a matsa yi.

ilya. Hal n anaka, n̄ ncon, n adoki, n̄ nringongo ma adoki ma ucanka ucanga a ka tsar̄a katsili wa. Nala dem a ka tsar̄a katsili ka agbashi, n ama ḁa a kan̄ai a asu u kuvon wa.

¹⁴ “Aza a tsilaga yi a tonuko yi,
 “ ‘Gbā ili i'ya var̄i vu zuwukai a'eshi yi i kotso ḁe,
 kpam gbā ili i'ya i lobonuso vu vi i puwan ḁe,
 vu buwa kpam utsar̄a i'ya wa!’

¹⁵ “Aza a tsilaga a ne, aza ḁa a yain utsari a asu u dengishike yi ili i nala yi, a ka shamgba tā a m̄bari, adama a ḁa a ka pana tā uwonvo u upana u ikyamba u ḁa u tsar̄a yi kotsu u tsar̄a le dem wa. A ka sā tā a namgba katsumā.

¹⁶ A ka dana tā,
 “Upana u ikyamba!
 Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!
 Wari u tsu uka tā aminya a ikebe
 a ḁa a'ari n mini ma galura n san kpayayā.
 U uka tā dem ikali i icanga i zinariya,
 n atali a ikebe† icun kau-kau!

¹⁷ A asuvu a ulapa u uwule u te u ḁa a nangasai gbā
 utsari u ne!’

“Atigi† a a'atsu a pige n ayain a manyan a le kabolo n aza a nwalu a mini yi, n aza a tsilaga tsu ili i'ya a ka cangasa pini a a'atsu yi a ka shamgba tā a m̄bari.

¹⁸ A ka sā tā cika an a wenei kangā ka ukanā u akina ka kari yi ulya vi, ‘Kotsu a'ari a yan ilyuci tyoku u ilyuci i ucira i na yi wa!’

¹⁹ “A ka polusuko tā a'aci a le kabutā tsar̄a a wenike unamgbukatsumā u le. Kpam a ka dana tā:

“ ‘Upana u ikyamba!

Upana u ikyamba u ilyuci i pige i nala yi!
 Tsu yan t̄a uts̄ari adama a udukuyan u ne.
 Kpam gogo-na a asuvu a ulapa u uwule u te gb̄a u
 puw̄an d̄e.'

²⁰ Ed̄a aza d̄a i'ari a zuba yanyi ipeli,
 i yain kpam maz̄anga,
 kpaci Kashil̄a ka wacinsa d̄e Babila.
 Ama a Kashil̄a kaḅolo n asuki
 n aza d̄a a tsu dansa akani a Kashil̄a
 a ka yan t̄a maz̄anga.

Kpaci Kashil̄a ka kid̄aga d̄e Babila ugana
 adama a ili i cingi i'ya u yans̄aka d̄a.”

²¹ Aku katsumate ka zuba ka ucira ka bidyai
 katali ka pige, yavu ka a tsu wurika kira, aku u
 vut̄al̄ai ka a kushiv̄a, u salai:

“Babila, avu ilyuci i ucira,

tyoku d̄a Kashil̄a ka wacinsa vu n ucira d̄a na

tyoku d̄a n vut̄al̄ai katali ka na ki!

Avu ilyuci i na yi, ama a ka doku a ka wene vu
 kpam wa.

²² Ama a ka doku a ka pana a kemi kpam molo wa,
 ko ashipi, ko kpam ama a fulus̄a avul̄a n igbali wa.
 Uza wa doku wa yan kpam manyan a asuvu a
 vunu wa.

Uza wa doku wa pana mawur̄a ma kira kpam wa.

²³ Uza wa doku wa wene katyashi ka ncikal̄u a
 asuvu a vunu kpam wa.

Uza wa doku wa pana kpam kal̄aḡatsu ka kalobo
 n makere a yain iyolo wa.

Aza a tsilaga a vunu alya a'ari a lakai ucira a asuvu
 a likimba naha.

Tsuboci tsu vunu tsu yins̄a t̄a ama a likimba gb̄a.

²⁴ Kashil̄a ka yanka t̄a Babila mavura

kpaci ilyuci yi i wuna t̄a aza d̄a a dansai akani a
 Kashil̄a,
 n aza d̄a a'ari ama a Kashil̄a.
 Mayun d̄a, Babila wuna t̄a ama a likimba
 ukyawan.”

19

Ama d̄a a'ari a zuba a cikpalai Kashil̄a

¹ An katsumate ka zuba ka ucira ka nala ka kot-
 soi kadyanshi, aku n panai mawur̄a ma kakum̄a
 ka ama a zuba, a ka sal̄asa:
 “Cikpalai Kashil̄a!

Iwauwi, n tsupige, n ucira i Kashil̄a ka tsunu i'ya!

² Mayun d̄a kpam dere d̄a tyoku d̄a u tsu yan ama
 a cingi afada.

U yawunsa d̄e tyoku d̄a wa yanka kashankala ka
 pige ka nala ki mavura,
 uza d̄a u zuwai ama a likimba a yain tsicingi a asu
 u d̄a a yain tsishankala n eyi.

Kashil̄a ka tsupa yi t̄a kpaci u wuna t̄a agbashi a
 ne.”

³ Aku a doki a salai:
 “Cikpalai Kashil̄a!

Kanḡa ka ukana u akina ka ilyuci i pige yi ka
 'yanga t̄a a zuba hal ubana bawu utyoku!”

⁴ Nkoshi kamanga n ama a nishi mi n ili i uma i
 nishi yi a kudangi a lyakai Kashil̄a kayala, uza d̄a
 wari ndishi a karatsu ka tsugono. A danai, “Ami!
 Cikpalai Kashil̄a!”

Abiki a iyolo a Maku ma Kondom

⁵ Aku n panai uza roku wa isa pini a karatsu ka
 tsugono ki, u danai,
 “Gb̄a ama,

azapige n aza ɗa bawu a'ari azapige.
 Aza ɗa ya lyaka Kashila kayala, danai,
 'Tsu naka vu ta tsupige.' ”

⁶ Aku n panai mawura ma kakuma ka ama a zuba a ka salasa yavu mawura ma mini ma pige ma ma rukpusa kpam yavu mawura ma mak-pankashila ma pige. N panaka le a ka dansa:

“Cikpalai Kashila!

Kpaci Magono ma Zuba Kashila

Uza u Ucira Gba aya Magono!

⁷ Tsu yanyi ipeli n mazanga.

Tsu cikpalai tsupige tsu ne.

Kpaci a'ayin a ɗa a ka yan iyolo i

Maku ma Kondom mi a rawa de.

Ukasavu vi u fobuso de

kaci ka ne adama a iyolo yi.

⁸ Kashila ka naka yi ta aminya a pun,

a ɗa a lai aminya a tsugbere,

a ɗa a'ari sarara kpam a ka lada.”

(Aminya yi a ɗa ili i shinga i'ya ama a Kashila a ka yansa.)

⁹ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Korongu na: Kashila ka zuwuka ta gba uza ɗa baci dem a libanai a asu u abiki a iyolo i Maku ma Kondom mi unu a shinga.” Katsumate ka zuba ki ka danai kpam, “Ili i'ya Kashila ka dansai na vi mayun ɗa.”

¹⁰ Aku n kudangi a a'ene a katsumate ka zuba ki tsara n lyaka yi kayala, shegai u tonuko mu, “A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu n tyoku u Atoni a ɗa a buwai, n gba aza ɗa a kana ukuna u mayun u ɗa Yesu todugboi. Cikpalai Kashila!”

Ukuna u mayun u da Yesu todugboi vi u da u tsu zuwa ama a dansa akani a Kashila.

Uza da u yuwai kadoki ka eri

¹¹ Aku n wenei zuba kukpai, n wenei kadoki ka eri kari kushani pini. Uza da u yuwai ka vi kala ka yi Uza u Maci n Uza u Mayun. U tsu yan ta afada a ne dere, kuvon kpm dere.

¹² A'eshi a ne a ka lafa yavu akina, aku u ukai ifuni ushani a kaci ka ne. A korongu ta kala ka ne a ikyamba i ne, shegai aya koshi u revei ka.

¹³ U ukai matogo ma a rumbugi a asuvu a mpasa. Kala ka ne ka, "Udani u Kashila."

¹⁴ Asoje a zuba a yuwusai adoki a eri a ka tono yi. A ukusai aminya a pun a da a lai aminya a tsugbere, a da a'ari sarara.

¹⁵ Burundu u kulya u wutai a unā u ne, kpm n u da wa yan manyan u yain kuvon n uyamba. Wa lya ta tsugono tsu le n kalangu ka urim. Wa wenike ta upan u pige u Kashila Uza u Ucira Gba a asu u upisha cinwi a kadaka ka upishisa mini ma cinwi.

¹⁶ A kapashi ka matogo ma ne ma ma palai maguta ma ne a yain ikorongi i na:

MAGONO MA NGONO N ASHEKU A ISHEKU.

¹⁷ Aku n wenei katsumate ka zuba ka shamgbai a kaara. U salakai gba asakali a da a ka imkpusa a zuba n kalagatsu ka ucira, u danai: "Tuwai! Bolomgbonoi i lyai ilikulya i abiki ushani i'ya Kashila ka tuwa ka fobusuko da!

¹⁸ Tuwai! Takumai ikyamba i ngono, n atigi, n asoje, kaɓolo n ikyamba i adoki n ikyamba i ayuwi a le. Tuwai! Takumai ikyamba i ama gba:

agbashi n aza ɗa bawu a'ari agbashi, azapige n aza ɗa bawu a'ari azapige!”

¹⁹ Aku n wenei kadin na ngono n likimba gba, kaɓolo n asoje a le, a ɓolomgbonoi tsara a yain kuvon n uza ɗa u yuwai a zuba u kadoki ki n asoje a ne dem.

²⁰ Aku a kanaɗi kadin ki kaɓolo n matsumate ma kaɓan uza ɗa u yanka yi ikunesavu yi. (U yansa ta ikunesavu i nala yi tsara u yinsa aza ɗa a'ari n kugyan ku kadin ki, aza ɗa kpam a lyakai kameli ka ne kayala.) Kadin ki n matsumate ma kaɓan mi a vutala le ta n uma u le pini a kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri.

²¹ Uza ɗa u yuwai kadoki ki u wunusai asoje a le gba n burundu ɗa wari a uwutusa a unu u ne. Aku gba asakali yi a takumai ikyamba i le a cuwusai hal ucuwi u leje le.

20

Ayen kazu (1,000)

¹ An uza ɗa u yuwai kadoki ki u lyai kaci ka kadin ki, n matsumate ma kaɓan n asoje a le dem, aku n wenei katsumate ka zuba ka roku kari ucipa a iyamba, ubani n makukpunku ma kadaka ka bawu kari n utyoku n ikani i araji a kukere ku ne.

²⁻³ Katsumate ka zuba ki ka kanaɗi ubungu vi; wata, kali ka nala ka kari tun caupa vi ka a tsu isa Kalapansi ko kpam Kanangasi.* U bidyai ikani yi u sira yi mai n i'ya. Aku u vutala yi a kadaka ka bawu kari n utyoku. N makukpunku ma wa bana a kukere ku ne ki ma u gbagiryai utsutsu u kadaka

* **20:2-3** Kanangasi; wata, “Shetan” kala ka dem ka Kalapansi.

vi, aku u zuwai iryoci pini a utsutsu vi tsarā ko uza u kukpā wa. Kalapānsi ki ka rongo tā pini hal ayen kazu (1,000), adama a nala wa doku wa yinsā kpm̄ ama a likimba wa. Ayen kazu yi a wura baci, katsumate ki ka asākā yi tā ve a'ayin kenu.

⁴ Aku n wenei aratsu a tsugono, kpm̄ aza dā a'ari ndishi pini a zuba le alya ama dā Kashilā ka nakai ucira u dā a ka lya tsugono. Alya a'ulu a aza dā atokulalu a kidasai a'aci a le adama a dā a dansai akani a Yesu n kadyanshi ka Kashilā. Ama a nala yi a lyaka kadin ko kameli ka ne kayala wa, kpm̄ a wusha kugyan ku ne a acen a le ko a akere a le wa. A gonoi a yain uma aku a dusuki a aratsu a tsugono, a lyai tsugono kabolo n Kirisiti Kawauwi hal ayen kazu.

⁵ A'ayin a kagitā a dā pa vi a dā Kashilā ka 'yangasā akushe a ukpā. (Akushe a dā a buwai a gonō n uma wa, she a'ayin a dā ayen kazu yi a kotsoi.)

⁶ Aza dā Kashilā ka 'yangasai a ukpā a'ayin a nala yi a yan tā ipeli cika; alya ama a ne. A ka wuna le a kushivā ku akina wa; wata, ukpā u ire u dā la vi. Shegai a ka gbashika tā Kashilā n Kawauwi ka u dangasai tyoku u adarakpi, kpm̄ a ka lya tā tsugono kabolo n eyi hal ayen kazu.

Kashilā ka lyai kaci ka Kanangasi

⁷⁻⁸ An ayen kazu yi a kotsoi, katsumate ka zuba ki ka asākai Kanangasi a asu u dā a'ari a sira yi caupa vi, wa wutā tā u yinsā iyamba n aza dā a wacuwai a asuvu a likimba gbā. Iyamba i nala yi i'ya a ka isā Gogu n Magogu. Wa tuko le tā a asu u

te a asu u ɗa a ka yan kuvon. A ka yan ta ushani cika hal gbam ko uza wa fuda wa kece le wa.

⁹ A wacuwai a asuvu a likimba a kyawain a asu u ɗa ama a Kashila a zuwai agali; wata, ilyuci i'ya wa ciga. Shegai akina a wutaɗi a zuba a wacinsa le.

¹⁰ A'ari a vutala de kadin ki n matsumate ma kaɓan mi a kushiva ku akina ka kari urana n akina a eri, aku a vutalaji kpm pini Kalapansi, uza ɗa u yinsai ama a na yi gba. Akina yi a ka zuwa le ta a pana ikyamba kaara n kayin hal ubana bawu utyoku.

Afada a makorishi

¹¹ N wenei karatsu ka tsugono ka pun ka pige, aku n wenei uza ɗa wari ndishi pini vi. An u wenikei kaci ka ne, aku likimba n zuba a puwain kpm ko uza u doku u wene le wa.

¹² N wene ta kpm gba ama ɗa a kuwusai a'ari kushani a kapala ka karatsu ka tsugono ki, aza-pige n aza a kenu. Aku a kukpai itagarada i'ya a korongusi ili i'ya ya dem yansai. A kukpai kpm tagarada roku; wata, Tagarada u Aza a Uma. A yanka ta akushe yi afada ya dem n ili i'ya u yain, tyoku ɗa a korongi pini a itagarada yi.

¹³ Aza ɗa a kuwai a kushiva a banai dem tsara Kashila ka yanka le afada. Ukpa n Asu u Akushe a tukusoɗi ama ɗa a'ari ara le, aku Kashila ka yanka le afada ya dem n ili i'ya u yain.

¹⁴ A vutalaji Ukpa n Asu u Akushe a kushiva ku akina. (Kushiva ku akina ku nala ki ka ukpa u ire.)

¹⁵ Aku a vutalaji ama a kushiva ku akina ki; wata, uza ɗa baci dem kala ka ne bawu kari ukorongi a asuvu a Tagarada u Aza a Uma.

21

Zuba u savu n likimba u savu

¹ An n kotsoi uwene kuwene ka Kashilā ka yanka ya dem afada, aku n wenei zuba u savu n likimba u savu. Zuba u kagitā n likimba u kagitā a puwain, kpm kushivā ku buwa wa, ko kenu.

² N wenei kpm ilyuci i pige i'ya a wulukpei i'ya Kashilā ka suki; wata, Urishelima u savu, u wutai a zuba wa cipā a iyamba. Ilyuci i pige yi tyoku u uka da u ukai aminya a iyolo a ne da wari, kpm u fobusoi u gawunsa n vali u ne.

³ Aku n panai kalagatsu a karatsu ka tsugono, ka danai, “Gogo-na kuwa ku Kashilā ka tā n ama! Wa rongo tā n ele, kpm a ka woko tā ama a ne. Kashilā n kaci ka ne wa rongo tā n ele kpm wa woko tā Kashilā ka le.

⁴ Wa yansasa tā meshi ma le gbā. Ko uza wa kuwa kpm wa. Uza wa namgba kpm katsuma wa, ko u sai ko kpm u doku u pana ikyamba wa. Ili i cau i'ya i kotso de.

⁵ Uza da wari ndishi a karatsu ka tsugono ki u danai, “Webelei! Ma gonusuko ko ndya wa i savu!” Aku u tonuko mu, “Korongu na, kpaci idani i na yi mayun da kpm a ka wushuku tā n i'ya.”

⁶ Kpm dem u dana tā, “N yan de gbā ili i na yi! “Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagitā mpa dem Makorishi. Ma naka tā aza da a ka pana kakuli mini ma uso a keshi ka mini ka ka naka uma gbani, bawu a tsupai ko i te.

⁷ Gbā aza da baci dem a lyai kaci a ka wusha tā ili i na yi gbā: Ma woko tā Kashilā ka le, kpm a ka woko tā mmuku n va.

⁸ Shegai gb̄a ama a na yi; wata, aza d̄a a kp̄ad̄ai ukawunku adama a uwonvo, n aza d̄a a as̄ak̄ai upityanangu n̄a mpa katsupi ka le ka kushiv̄a ku akina ka k̄ari ur̄ana n akina a eri. A ka tsupa t̄a dem aza d̄a a nangasai kaci ka le n unyushi u cingi, n aza a mawunuka, n ashankala n akina yi. A'eli, n aza d̄a a ka gbashika ameli, n aza a kaβan, asu u le u d̄a kushiv̄a ku akina ka k̄ari ur̄ana n akina a eri. Ukp̄a u ire u d̄a la vi.

Urishelima u Savu

⁹ Katsumate ka zuba ka tuw̄ai ka tonuko mu, “Tuw̄a n wenike vu makere ma ma yan iyolo n Maku ma Kondom mi.” (Katsumate ka zuba ka na ki uza u te d̄a a asuvu atsumate a shindere a d̄a a'ari n abelu a shindere a usara u shindere u d̄a a yain a makorishi.)

¹⁰ Kulu ku Kashil̄a ku tonoi n̄a mpa, aku katsumate ka canga mu ubana a zuba masasa ma ugad̄i. Aku u wenike mu Urishelima ilyuci i pige i uwulukpi i'ya Kashil̄a ka suki, i wut̄ai a zuba ya cip̄a a iyamba.

¹¹ I shad̄angi n tsupige tsu Kashil̄a kpam ya lafa n katyashi ka shili usatari n mini ma avuku tyoku atali a ikebe† cika a d̄a a'ari sarara yavu madubu ma ma wundyamgban̄aka.

¹² Kasaga ka k̄ari n ugbami ka ugad̄i cika ka kyawain i'ya. Itsutsu kupa n i re i'ya pini, kpam ut-sutsu dem katsumate ka zuba ka pini ka wundya u d̄a. A itsutsu yi a korongu t̄a pini a'ala a agali a aza a Isara'ila kupa n a re, utsutsu dem kala ka te.

¹³ Kaβon dem k̄a t̄a n itsutsu i tatsu: i tatsu a kasana, i tatsu a gad̄i, itsutsu i tatsu a d̄aka, i tatsu kpam a kalivi.

14 Kasaga ka ilyuci ki ka t̄a n atali kupa n a re a kami, katali dem a korongu t̄a pini kala ka kasuki ka te a asuvu a asuki kupa n a re a Maku ma Kondom mi.

15 Katsumate ka zuba ka ka dansa na mpa vi ka ɓanaɪ kalangu ka zinariya. Ka wa raṣanaḡa ilyuci i pige, itsutsu, n kasaga ka ilyuci ki.

16 An u raṣanaḡai, u wenei i'ya yavu akpati ɗa ugadi n upeti n akumgbi a ne a'ari derere. Urṣanaḡa u akpati vi mel kazu ka te n aman-gatawantawun (1,500) u ɗa. *

17 Aku katsumate ka zuba ki ka raṣanaḡai kasaga ki, n urṣanaḡa u tsunu, upeti u ne u rawa t̄a udeshe amangatawanre n kupa n u teli (216).

18 N atali a ɗa a ka laɗa san n mini ma avuku a ɗa a makai kasaga ki. Gba ili i'ya i'ari a ilyuci yi n zinariya ɗa wari sarara cika hal wa laɗa yavu madubu ma ma wundyamgbanaka ɗa a yain i'ya.

19-20 Asuvu a atali kupa n a re yi katali dem ka t̄a kau kpm ka ikebe a kami ka kuma ki. A roku a shili a ɗa, a roku tani mini ma tsulon ma le, a roku tani mini ma avuku ma le, a roku kpm mini ma lima icun i mabucu ma ivashi i akaryabi.†

21 Itsutsu kupa n i re yi ityali i ikebe† i'ya cika. Utsutsu dem n utyali u te u ɗa a yankai u ɗa. Ure u pige u ilyuci vi n zinariya u ɗa wari sarara katyashi ka ne ka laɗa yavu madubu ma ma wundyamgbanaka ɗa a yankai u ɗa.

* **21:16** Ugadi u kasaga ka ka kyawain ilyuci yi, u rawa t̄a nwalu ma ukyawan uyamba u Najeriya kure n kagbidi. † **21:19-20** Atali kupa n a re yi, katali dem ka t̄a n kala ka ne: ka kagit̄a ka jaspera, aku safiru, n agatu n zumurudu n onis n yakutu n kirisolati n berili n tofazu n kirisofaras n yakinta n ametis.

²² N wene kuwa ku ulya kayala pini a ilyuci i pige yi wa, kpaci Magono ma Zuba Kashila Uza u Ucira Gba n Maku ma Kondom alya kuwa ku ulya kayala ku ne.

²³ Ilyuci i pige yi ya ciga kaara ko uwoto a naka katyashi pini wa. Kpaci tsupige tsu Kashila tsa tsa lafa pini aku Maku ma Kondom ma wakanai asu vi yavu macikalu.

²⁴ Gba ama a likimba a rongo ta pini a katyashi ka ka lafa pini a ilyuci yi. Kpam ngono ma tukuso ta utsari u le pini.

²⁵ Itsutsu i ilyuci yi ukukpi u da ya rongo kain dem. A ka gidaku i'ya wa, kpaci kayin ka pini asu vi wa.

²⁶ Ama a ka tukuso ta pini gba ili i shinga n i karinga pini a ilyuci i pige yi.

²⁷ Ili i cingi i'a la i'ya a ka asaka i uwa pini asu vi wa. Nala dem uza da baci dem u yain ili i uwono, ko kaban a ka asaka yi u uwa pini wa, shegai aza da a korongi a'ala a le a Tagarada u Aza a Uma u da Maku ma Kondom mari n u da.

22

Agata a da a tsu naka uma

¹ An katsumate ka zuba ki ka wenike mu ilyuci i savu yi, aku kpam u wenike mu agata a da a'ari n mini ma ma tsu naka uma. A ka lafa cika yavu madubu ma ma wundyamgbanaka. A gitai uyene a karatsu ka tsugono tsu Kashila n ka Maku ma Kondom a dusuki vi.

² Ma yenei a mere ma ure u ilyuci vi. Nfanga n da n tsu matsa mmuku n da n tsu naka uma n gbonguroi pini a apashi a re gba a agata yi. Kayen

dem a tsu matsa t̄a ilimaci kupa n u re; wata, kuten a uwoto. Ama a likimba a tsu yanka t̄a avuku a le agum̄a a tan̄asa m̄bala. ³ Ili i'a la i'ya Kashil̄a ka yankai un̄a u cingi pini a ilyuci yi wa. Karatsu ka tsugono tsu Kashil̄a n ka Maku ma Kondom a dusuki vi a ilyuci yi i'ya ka rongo, kpam agbashi a ne a ka gbashika yi t̄a.

⁴ A ka wene t̄a upetiwa'eshi u Kashil̄a n kala ka ne ukorongi a acen a le.

⁵ A ka doku a yain kayin kpam wa. A ka ciga kpam katyashi ka macikalu ko ka kaara wa, kpaci Magono ma Zuba Kashil̄a ka n̄aka le t̄a katyashi. Kpam a ka lya t̄a tsugono hal ubana bawu utyoku.

Utuw̄a u Yesu

⁶ Aku katsumate ka zuba ki ka tonuko mu, “Idani i na yi mayun da, a wushuku kpam n i'ya. Magono ma Zuba Kashil̄a uza da u n̄akai Kulu Keri ku ne a asu u ntsumate, u suku t̄a katsumate ka zuba ka ne ka wenike agbashi a ne ili i'ya ya tuw̄a ya gita gogo.”

⁷ Yesu danai, “Panai na! M̄a t̄a a utuw̄a gogo. Tagarada u na u dana t̄a ili i'ya ya gita gogo-na n ubana a kapala. Kashil̄a ka zuwuka t̄a aza da a tonoi u da un̄a u shinga.”

⁸ Mpa Yahaya, uza da n panai kpam n wenei gb̄a ili i nala yi. An n kotsoi upana n uwene i'ya, aku n kudangi a a'ene a katsumate ka zuba ka ka wenike mu ili yi gb̄a tsara n lyaka yi kayala.

⁹ Shegai u tonuko mu, “A'a! Kotsu vu lyaka mu kayala wa! Mpa dem kagbashi ka tyoku u vunu, n atoku a vunu ntsumate, kpam n gb̄a ama da a

wenei karinga ka idani i tagarada u na vi. Lyaka Kashila kayala!”

¹⁰ Aku u tonuko mu kpm, “Kotsu vu kimba ili i'ya a danai a tagarada na vi a kaci ka ili i'ya ya gitasa gogo-na n i'ya ya tuwa ya gita a kapala wa. A'ayin a da ili i na yi ya gita a ka rawa de gogo.

¹¹ Asaka gba aza da a ka yansa tsicingi a rongo uyansa tsicingi hal kain ki ka rawa. Aza da kpm a ka yansa ili i icadi a rongo uyansa i'ya. Aza da kpm a ka yansa ili i shinga, a rongo uyansa ili i'ya i'ari i shinga, aza da kpm a'ari uwulukpi a suma uyansa tsicingi.”

¹² Yesu doki u danai, “Panai na! Ma ta a utuwa gogo. Ma ta a utuwa n tsupa ko kpm n yanka gba ama mavura a ili i'ya a yansai.

¹³ “Mpa Alfa mpa dem Omega.† Wata, mpa Kagita mpa dem Makorishi. Mpa Uza u Iyan mpa kpm Uza u Utyoku.

¹⁴ “Kashila ka zuwuka ta aza da a zai ntogo n le sarara una shinga, kpm adama a nala, a ka fuda ta a ka lya ilimaci i ndanga n da n tsu naka uma kpm a wura a itsutsu a uwa a asuvu a ilyuci yi.

¹⁵ Shegai a ka bishinka ta ama a na u'uwa a asuvu a ilyuci yi: aza da a gonukoi kaci ka le n ashinda adama a unyushi u le, n aza a uyansa tsukunu, n aza a uyansa tsishankala. A ka bishinka ta dem aza a magalaka, n aza da a ka lyasaka ameli kayala, n gba aza da a tsu dansa kaban.

¹⁶ “Mpa Yesu, n suku ta katsumate ka zuba ka va ka naka da akani a na yi a a'uwa a Atoni. Mpa Kami; wata, Matsikaya ma Dawuda Magono. Mpa Katala ka Kpasani.”

¹⁷ Kulu Keri n ukasavu u Maku ma Kondom mi a danai, “Tuwa!” Uza da baci u panai akani a na yi asaka u dana, “Tuwa!” Uza da baci wa pana kakuli u tuwa, uza da baci dem wa ciga, asaka u kene mini ma uma gbani.

Makorishi

¹⁸ Mpa Yahaya da ma rono atsuva a uza da baci dem wa pana akani a kaci ka ili i'ya ya gitasa gogo-na, kpam n i'ya ya tuwa ya gita a kapala i'ya n korongi a tagarada u na vi: Uza u doku baci ili a asuva a akani a na yi, Kashila ka doku yi ta dem mavura ma ne. Wa yanka yi ta mavura n usara u shindere u da n yain kadyanshi ka le pini a tagarada u na vi.

¹⁹ Kpam uza u takpa baci ili a asuva akani a na yi, Kashila ka bishinka yi ta utsara una u shinga u da a dansai a tagarada na vi. Kashila kpam ka bishinka yi ta ulya ilimaci i madanga ma unaka uma, kpam wa asaka vuma u nala vi u rongo a ilyuci i uwulukpi i nala yi wa.

²⁰ Yesu, uza da u danai ili i na yi mayun da, u dana ta, “Mayun da, ma ta a utuwa gogo.”

Ami. Tuwa, Yesu Asheku!

²¹ Asaka Yesu Asheku u wenike gba de ukuna u shinga u pige u ne. Ami.

**Kazuwamgbani ka savu n Tsikimba n a6on a
da a dangasai a kazuwamgbani ka cau
New Testament in Tsikimba (NI:kdl:Tsikimba)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tsikimba

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tsikimba

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

a4f6a28b-3d6d-50b4-a81b-06ae05a66010